Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«С В Е Т») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 20 сентябрь, 1977 шу. ● № 113 (5800). Мах 2 кеп.

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТАШ

«Юбилейни вахта толаме чаккхъяккха!», «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизегIа шерра социалистически яхь йоаржаьяча дуккхача коллективаша дика толамаш доах.

Малгобекски бурув тохара балхий управлене лаьттан чеаш техкараша бархI бетта бурув тохара план тIехкхоачаш а еш, планал совгIа техад ах бIаь метр гаргга бурув. Химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, бурув тохара сухал лакхъярах, бурув тохача остех, кхыйолча оатхалех бизза пайда эцарах производствана баь пайда 435 эзар сом да.

Хьалхалаттарех я Галаев IаьлиЙ Iийса керте латта № 945 йола буровой коллектив. Цо бархI бетта заданел совгIа 1020 метр бурув а тохаш хIанзлехьа дикка тIехкхоачашъяьй пятилетка хьалхарча шин шерей укх юбилейни шерей план. Иштта пятилетка кхоалагIча шера чотах къахьегаш я Тюников Владимир Михайловича кулгалду № 934 йола буровой коллектив а.

Царел дукха тIехьабусаш бац Хантемиров Галимжан Шакировичи Хадзиев Ахьмада Микаили керте латтача буровой бурувдеттараш. ХIанзлехьа цхьайтта бетта заданел совгIа итташ метраш бурув техад цар.

* * *

Укх тIеххьарча шерашка республикерча бурув тохара балхий управленешта юкъе тIехьаюсаш хиннача Карабулакски бурув тохара балхий управлене коллективо къаьстта дика къахьег Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера. СихагIен кIоаргагIен бурув а тохаш дукхагIа хулийтаргда доаккхаш дола мехкдаьтта яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаьяча бурув деттараша бизза пайда нийбу шоай ерригача торонехи кхоачамехи. Бурув тохара бархI бетта план 103,1 процент кхоачаш а еш, планал совгIа цар техад 987 метр бурув.

Къаьстта дика тоадаьд управлене коллективо ший технико - экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани дикка тIехкхоачаш а еш, цун чотах техад планал совгIа мел теха бурув, бархI бетта паччахьалкхенна цхьа миллиони 400 эзари сом пайда баьб. Карабулакски бурув тохара балхий управлене коллектив, бархI бетта социалистически яхье баьнача бурувдеттараша даьхача къахьегама толамий итогаш йнча, республики Сийлен улга тIа йихьай.

Бурувдеттача бригадашта юкъе хадданза хьалха латташ я Хахоев Сослан Асланбековичи керте латта бригада. Цо хIанзлехьа кхоачашъяьй пятилетка шоллагIча шера план. Ер шу чакхдалалехьа тIадоагIача шера чотах цо тохаргда бIаьш метраш бурув.

Иштта дика болх беш я Касьяненко Николай Фомичи Стрелецкий Василий Климентьевичи керте латтача бурувдеттача бригадий коллективаш. ДIабахача бархI бетта бурув тохара шера план 96,4 процент кхоачашйир цар. Укх деношка кхоачашъе лерхI шера план а. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дузача цIейна.

* * *

Нохч - ГIалгIай химически завода химикаша продукци маьхала яккхара бархI бетта план 103,2 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай 183 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра бархI бетта план 104 процент кхоачаш а еш, соахка бархI бетта хинначул 13,6 процент лакхъяьй.

Октябра 60 шу дузача денга кхачалехьа иттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъе социалистически декхараш тIаийцадар дуккхача болхлоша. ХIанзлехьа уж толамца кхоачашдаь итташ болхлой ба укхаза. Царех ва вокхагIвола аппаратчик, КПСС Октябрьски райкома член, къахьегамхой депутатий Грозненски горсовета депутат Берсанов Лема, составщица Товсултанова Залпа, аппаратчик, къахьегамхой депутатий Октябрьски райсовета депутат Смирнова Антонина Ивановна, засыпщица Автаева Жовзан, кхы дукха бараш. Царех хIаране юкъера лаьрхIача шоай сменин нормаш 125—130 процент кхоачашъю.

Б. КОСТОЕВ.

ОкIтябра 60 шу дизара накъадолхаш

100000 тонн хьажкIаш йоахаргьа вай!

ДАЬХЕННА ДIАЛУРГЬЯ 3 ЭЗАР ТОНН ХЬАЖКIАШ

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе 1200 гектара тIа дика хьийкъай хьажкIаш: хIара гектара тIара йоал 30—35 центнер фуалъьха хьажкIаш, план 29 центнер йолча. ХIанзле хьекхача 200 гектара тIара чуенай эзар тони гаргга (томараш тIехь) хьажкIаш.

Ялат чуэцара совхозе вIашагIъеллай чуэцара-транспортни отряд, дикагIвола механизатор Умаров Дога керте а волаш. Отрядага я «Херсонец» яха 12 комбайн, 24 автомашин, тIехьа лафеташ а йолаш 24 трактор.

Ялат чуэцача дакъа лоацаш 4 звено я, хIара звенона кхо комбайн а йолаш. 20 дийнахьа ялат чуэца вIаштI-хьдартдолаш оттаяьй балха план.

ХIара фийга хьурмат деш болх бу механизатораша. Царна юкъе яхье хьалха латташ хьабоагIа коммунист Асланбеков Iийсаи Мукаев Вахея. План 4,2 гектар йолча, 5—6 гектара тIара хьажкIаш хьокх царех хIаране.

Ялат хьатта дIакхухьача белгалбаьннаб шофераши тракториставши Цокриев Сулумбек, Татаев Бауди, Талхигов Ваха, Хадаев Ахьмад. НормагIа 20 тонн йоагIача, 25 тонн совгIа хьажкIаш дIахьо царех хIаране дийнахьа.

Ялат чуэцарий толамаш дувцаш каст-каста арахец къахьегама листокаш, «Молнеш», хьалхара моттигаш йоахачарна балхацара безам лакхбара, ахчан совгIаташ тел, яьккхача моттигага хьежжа.

Агрегаташ соцаргIоацаш йоакхо еш я механик Нуралиев Шамсудини слесарь Абуев Мухьмади тIавола «техничка». Делкъийга, ший хаппахьа, механизатораштa кхай тIа бIайха кхача хьабахь повара Толхигова Хьаваде. Иштта болх вIаштIехьбаьккхацдаь хьажкIаш чуэцаши дIакхухьаши йола техника сеца латтац.

Хьатта Iойоассаь хьажкIаш сиха цIенъю болхлоша Юнусова Зулпас, Сайдаева Тоита, Макаева Залпас, Гакаева Яхитас. Дийнахьара нормаш 150—160 процент кхоачашъю царех хIаране. Хьатта болх беча механизмашта ала хIама доацаш доал ду слесара Мукаев Iарбе.

ХьажкIаш дика хьувкъаьй йоккха опыт йолча кхаш лелалераша, коммунисташа Захаев Лаьчас, Матаев Берсас, Ильясов Сайдена. Шоай говзал дIаIомае новкъостал ду цар къонача хьажкIаш лелаерашта Талхигов Вахийна, Матаев Сулумбика, кхычарна.

— Юбилейни шера кхо эзар тонн фуалъьха хьажкIаш (е 600 тонн соахкарчул дукхагIа) паччахьалкхенна дIалургья оаха, — йоах совхоза директора Умаров Шахмарзас.

М. ЦУРОВ.

МАЦА ДОЛАЛУ ШО, НОВКЪОСТИЙ ЭКАЖЕВЦАШ?

Дукха ха йоалцаш «Сердало» тIа араьяннаяр «Шелал гаьна яц, тIаккха мишта кийчъю базаш?» яха рейдови бригадо кийчъяь корреспонденци. Цу тIа дувцар Назрановски совхоз-техникумен, «Экажевский» совхозен хьайбай помещенеш тоаяра балхаш ледара лелилга. Къаьстта ийрча сурт дар «Экажевский» совхоза МТФ коллективах яздаь хиннар. Цу тIа йоахар: «Цига Iя даккха дезаш 1050 бежан да. Коа дIачувала йиш йоацаш гонга гIолла боагIа хотта, массанахьа дIа-юха кхайса яда транспортера оатхалаш. ХIанз а дIадоладанза да хьайбай помещенеш тоаяра балхаш».

МалагIа хувцамаш да газето критика яьчул тIехьагIа цу боахамашка хиннараш?

Совхоз - техникума Яндарерча ферме кхаь корпуса чу кIийленаш тояьй бетон а етта, кизгаш техад. Дика вIаштIехьъяьхай доакъар дIадекъаш, кхо дIадоаккхаш йола скребкови транспортераш, шурий а хина а линеш. Цул совгIа арахьара а чухьнахьара а цхьатара хьаьхад, кхийнаш, кIираш техай, е еза кийчо яь чакхбаьннаб болхлой.

ХIанз сихъяь тоаеш латт 4-гIа помещени — Iаьсий корпус. Дукха хIама дац цига де дисар. Керттердар даь даьннад. Шин-кхаь дийнахьа тоаяь яргIолаш я из а.

— Хьайбай помещенеш тоаяра вIашагIъелла итт саг чувоагIаш бригада я тха, — йоах ферма бригадира Евлоев Хьасана, — дукхача хана денз укхаза болх беш вола Барханоев Ахьмад керте а волаш. Бригада болхлоех дикагIбарех ба Хамхоев Хьасан, Барханоев Томерсолта, Барахоева Фатима, Аушева Зейнап, кхыбараш.

Совхоз - техникума ферме иштта хувцамаш хиннадале а ше хинна сурт да «Экажевский» совхоза ферме. ХIама дац эргадаьнна. ХIана а тIехьа коачача цIуна Iамаш латт ферма коа. Хьалха санна дIа-хьа кхайса яда транспортера оатхалаш. Соахкарча кхох хIанз а цIенъянза я транспортерий ардакхий нийш. ВIалла болх беш а хиннайий-те эьле хеталу «автопоилкаш». Из тайпа сурт да укхаза шоллагIча а кхоалагIча а базашка. Цул совгIа дукханахьара шифер еха да тховнаш, тоадянза да уйнаш, наIараш, кораш.

Геттара воча сибате я 100 бежан чудола 4-гIа помещени. Массанахьара деха да уйнаш, тховнаш; хьаханзеи кIир тоханзеи да пенаш. Яц электрически лампаш. Соахкарча кхох цIенъяьяц корпус чура а арахьара а. Лоацца аьлча, язде а низкъала долаш дукха да ферме кхоачамбоацараш.

Из деррига дицдеш да цхьаькха. Шозза дахача, цигара ерига базаш тохкаш леллашехь, цхьа дегI довизар тхона ферме. Цун учетчика Костоев Бекхана яхачох, духхьал хьайбай помещенеш тоаяра вIашагIъеллай гIишлонхой бригада. Бакъда, тхона дайначох ферме болх бе лаьрхIа-м яц из.

Совхозе, хетаргахьа, керттера декхар лоархI искусственни осеменене пункти, хьалдеш латта дояркаш чубахаргбола цIаи чехкагIа даь дахар. Уж эшаш объекташ я, хабар а дац. Цхьабакъда, шелал гаргагIертай, доахан чуоттаду ха хьатIаккхача йоал, хIаьта помещенеш тоаяра де дезар, лакхехьа дийцача бесса, дукха да.

Маца дIадоладе, лерхI оаш уж балхаш, новкъостий экажевцаш?

М. МУТАЛИЕВ. А. САГОВ.

Гурахьа дувча ялата фу кийчдар

(15-ча августага. Эшачох процентаща).

Яхь лелаю-районаш	ДIаоттадьд	Цунах кондиционни	Цу даькъе I классах	II классах
Ачхой-Мартановски	122	50	—	50
Урус-Мартановски	50	30	6	13
Веденски	—	—	—	—
Ножай-Юртовски	15	15	—	15
Советски	—	—	—	—
Грозненски	124	56	26	5
Сунженски	102	4	—	—
Гудермесски	11	—	—	—
Шалински	93	—	—	—
Малгобекски	208	50	8	31
Назрановски	82	29	—	3
Надтеречни	85	16	—	12
Шелковски	90	72	37	23
Наурски	76	36	31	—
Республике гIолла	87	30	13	7

ПИСЬМОШ ТIАРА МУГIАРАШ

ДИКАГIБАРЕХ ЦАI

Алхастерча «Заветы Ильича» яхача колхозе шофер ва Фаргиев Зейта Махьмад. Ткъо шу гаргга ха я цу цхьан метте из балха вола. ХIаьта болх бе волавеннав ший 17 шу даьлча. Укх шера ка бола ялаташ чуэцача хана шин-кхаь машинагара ялат хьатта дIакхахьа кхоавора дикагIвола водитель.

Дукха совгIаташ тийннад, цун дика болх белгалбоаккхаш, Фаргиев Махьмада; 1957—65 шерашка семилетка план кхоачашъеча дика толамаш дахарах района Доцо книга тIа язъяьй цун цIи.

ХIанз хьалха латта водитель шоллагIа хьувкъам — хьажкIаш-чуэцача къахьегаш ва. Цун балха хьоккам цIаккха а хилац - 120 — 130 процентал кIезигагIа.

Х. ГАЛАЕВ.

●

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЛАЬРХIА

Ачхой - Мартановски районерча «Новосельский» совхоза механизатораш зябь лаьтта оахаш ба укх деношка. 14-ча сентябре кхаьчача хана цига аьхаяр 250 гектар зябь. Оахам кийчдеча хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб опыт йола механизатораш Абалаев Аптии, Сабалаев Амадии. Царех хIаране дийнахьа 140 — 150 процент кхоачашъю шоай балха нормаш.

Цудухьа хьалхалаттача механизаторий сийна ЦIе байракх айяь флагштока тIа.

Ц. МУХТАРОВ.

●

IАЛАШДУ ДОАКЪАР

«Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча отделене хьайбашта Iан кийчо еча силос лаьттагIа йоллаш ба доакъар Iалашлераш. 15-ча сентябрга кхаьчача хана укхаза кIоага чу еллай 3600 тонн силос, планагIа йоагIар 4 эзар тонн йолча.

ГIожача доакъарех 300 тонн йоли 236 тонн чаи вIашкатехад аргIаш а даь. Доакъар Iалашдара вIашагIъеллача бригадаца дика болх беш ба механизатораш Ведзижев Мурад, Оздоев Хаматхан, Плиев Ваха, аргIашдераш — Осканов Тухан, Ажигов Мухтар.

Хьайбашта доакъар дIахо а Iалашдеш ба отделене болхлой.

М. АЖИГОВ.

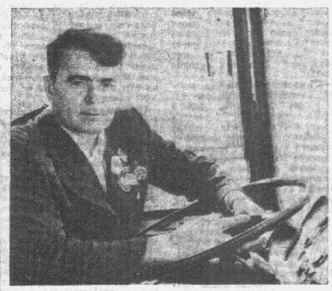

ИттлагIча пятилетка шоллагIча юбилейни шера Нохч-ГIалгIай транспортни управлене предприятешта юкъе хьалхалатташ хьайоагIа автоколонна-1572 коллектив. ДIабахача бархI бетта итогех КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш республикански, Сийлен улга тIа йихьай из. Иштта къахьийгача коллективе башха-дика толамаш доахаш хиларца белгалбаьнна итташ водителаш ба. Царех ва водителий бригадир Сапралиев Ахьмад. Бригадерча водителашта юкъе эггара дикагIа толамаш а доахаш бархI бетта план 118 процент кхоачашъяьй цо. Планал совгIа паччахьалкхен кассе дIаденнад цо 1900 сом.

Иштта къахьегача цунна «Социалистически яхье котваьннар», «ИйслагIча пятилетка ударник» яха кхоъ сийлен Знак, «Знак Почета» яха орден еннай.

СУРТА ТIА: водитель А. Сапралиев рейсагIа ваха кийчвеннав.

С. ХАКИЕВА сурт.

ЮБИЛЕЙГА ДОЛХАШ

Октябра 60 шу дизара сийна яхь а йоаржаяь, цу доккхача цIейга дикача балха совгIаташца баха гIерташ къахьег Ачхой-Мартановски райбыткомбината болхлоша. ДIабахача бархI бетта ший производственни план а тIаийца социалистически декхар а кхоачашдаьд коллективо.

Белгалдаккха доагIо, планаш кхоачашъярца цхьана укхаза производство шеръеш а хилар. Иштта, укх шера комбинато хьайийллай бахача нахагара заказаш хьанийдара комплексни пункташ Валерике, Котар-юрта, Самашке, ШаIами-юрта.

Цу пункташа цхьадола бытовой гIулакхаш шоаш ду, хIаьта шоай вIаштIехьа ца доала заказаш специализированни объединене дIа а дихье кхоачашдайт.

Комбинато маьчаш ю, трикотажах, кIадаех барзкъаш ду, аьшка а, тайп-тайпара совгIаташта тела а хIамаш кийчъю. Ишта болх вIаштIехьбаккхаро йоккхий торонаш а кхолл, производстве толамаш а доахийт. Цунна дола тешал да комбинато бархI бетта план 106 процент кхоачашъяь хилар, е планагIа 157 эзар сома бытовой гIулакхаш наха де дезача, 166,8 эзар сома гIулакхаш даь хилар. Царел а лакхагIа да духхьал цхьа август бутт хьалаьцача, цу беттара хьокхамаш: 111,7 процент.

Комбинате дикагIбарех ба хIамаш тегача цехера болхлой Ханукаева Замани, Арсанукаева Iашат. Шоай декхараш дика кхоачашдеш бIарчча коллективаш а я комбинате. Царех я хIамаш тегача цеха коллектив (мастер Багаева Нуржан). Котар-юртара бытовой гIулакхаш деча цIен коллектив (мастер Магомадова Губани).

Мунаев Iаьла мастер волча хIамаш тегача цехе е йолаяьй керда издели — кхалнаьха зIамига свитераш, маIача наьха а берий а йIайха полтош (чутеха мех а йолаш).

Октябра юбилейга доагIгIача тайпара дикача къахьегамца накъагIолга да коллективо ший эггара кертера лерхIа декхар, — йоах комбината директора Аюбов Вахас.

А. ЗАЙНУТДИНОВ

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои тIаийцаб «Юрта боахама техниках пайда дикагIа эцара, из дикагIа лораяра, колхозаши совхозаши механизаторски кадраштта Iалашъяра а юрта боахаме уж дIачIоагIъяра а де дезарех» бола соцам.

Соцам тIа белгалду, КПСС XXIV-и XXV-и съездаша юрта боахам дIахо дегIабоалабара тIаийца хинна экономически организационни мероприятеш чакхъяхаро торо елар колхозийи совхозийи, кхыча паччахьалкхен юртбоахама предприятейи организацейи материально - технически база дикка чIоагIъе.

ХIаьта а дукхача колхозашкеи совхозашкеи техниках пайда эцара боарам тахан дIадехараша ма-яххара бац хIанз а. Машиний сменнии дени выработка лоха я, мела лел тракторни паркеи оборудованеи болх, ремонт, царна гIулакх делга, лораелга вIаштIехьдоаха дикагIйола методаш юкъейоалаелга, техника сеца дукха латт, механизаторий кадраш дукха хувцалуш моттиг я.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои союзни республикай Министрий Советаш, СССР юрта боахама Министерство, «Союзсельхозтехника», СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерство, СССР кхачан промышленноста Министерство, СССР Министрий Совета хьун боахама Паччахьалкхен комитет, шоай кара юртбоахама предприятеши организацеши йола СССР кхыйола министерстваши ведомстваши, автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаши райисполкомаши, хIаьта иштта колхозийи совхозийи, юрта, хинеи хьунеи боахама, «Сельхозтехника», кхыча предприятейи организацейи кулгалхой декхарийла баьб 1977 — 1980 шерашка укх лохехьара гIулакхаш дергдола мероприятеш оттае а чакхъяха а:

— тракторех, автомобилех, юртбоахамеи мелиоративни машинех, хьайбаш леладеча фермай оборудованех, металлообработка ечеи ремонтно-технологически оборудованех дуккха дикагIа пайда эцилга;

— машино-тракторни парканеи оборудованенеи специализированни технически гIулакх делва, уж технически кийча хилара лакха боарам, машинай сменнии дени выработка айяр Iалашделга массанахьа а юкъедоаладелга;

— колхозий, совхозий, юрта хинеи, хьунеи боахама, «Сельхозтехника» кхыча предприятейи организацейи инженерно-технически служба чIоагIъелга;

— къахьегама эггара лакхагIйолча овсарленга кхачараи машиний технически торонех ма-могга дукхагIа пайда эцараи механизатораша лелаю социалистически яхь вIаштIехьъяккхара формаши методаши эргайоахаш тоаелга;

— юртбоахама техника лораяра, болх бара, тIера дIаяккхара, из деляра дIабода къахьегами материальни рузкъеи кIезигдара, хIаьта иштта машинаштеи оборудованенеи доагIа доал ца деш моттигаш ца хилийтара тIехьа лоаттабу тIахьожам чIоагIбелга.

Союзни республикай Министрий Советашта, юртбоахама предприятештеи организацештеи доал деча СССР министерстваштеи ведомстваштеи В. И. Ленина цIерагIча юртбоахама Iилмай Ерригсоюзни академеиа тIадиллад дерригача боахамашка технически нийса оттаяьча выработка нормашка довлара, специализированни звеньяйи комплексни бригадайи балха опыта практика, хIаьта иштта прогрессивни технологии механизированни балхаш дара бокъонаши шерра юкъейоалаяра ларда тIа механизаторий къахьегам вIаштIехьбоаккхилга тоалар Iалашде. Колхозийи совхозийи, кхыча юртбоахама предприятейи организацейи, «Сельхозтехника» объединенейи инженерно-технически службайи балха формаши методаши эргайоахаш тове, Iилма-технически карагIдаьнараш производствана юкъедоаладарах, техниках эффективнегIа пайда эцарахи из лораярахи бола специалистий бехктоккхам айбелга.

СССР юрта боахама Министерствана, «Сельхозтехникана», тракторни юртбоахамеи машиностроене Министерствана, хьайбай боахамаи доакъараш кийчдараи машинаш еча Министерствана, автомобильни промышленноста Министерствана тIадиллад, юрта боахама техника хьаеча кхыча министерстваштеи ведомстваштеи дакъа а лоацаш, кердача тракторашта автомобилаштеи конструкцеш оттаелга, тохкам белга а дIакхухьийтилга а, еш йола юртбоахама машинаш, транспортни средстваши орудеши йола хиланза яргйоаца комплект хьаелтеи дIакхухьийтилгеи.

Юрта боахама техника хьаеча министерстваштеи ведомстваштеи иштта тIадиллар машинай регулировани еча параметрашта тIахьожам бергбола а кхоачашъяьча операцей мах бергбола а инструментийи приспособленейи комплект хьакхолларен хьайрен мероприятеш оттае, хIаьта кердача машинай конструкцеш хьакхоллаш балха хьалашка хьежжа вIашагIъяха ца еза диагностикана, регулировкашта, технически лертIаяхара уж мегаргхилар юкъедоаладе.

Колхозаши совхозаши, юрта хинеи хьунеи боахама кхыйола предприятеши организацеши юртбоахама техникана эксплуатации ремонти яра технически документацеца, хIаьта иштта керттера юртбоахама культураш хьалкхеяран чуэцаран эшача зональни технологически карташца ший ханнахьа Iалашъярах бола министерствайи ведомствайи бехктокхам белгалбаьб.

Союзни республикай Министрий Советашта, СССР юрта боахама Министерствана, СССР мелиорацеи хин боахамеи Министерствана, СССР кхачан промышленноста Министерствана, «Сельхозтехникана» тIадиллад 1980 шу хьатIаккхоачаш хIара колхозе, совхозе, кхыча юртбоахама предприятешка дIадехарашка хьежжа техника дIаоттаяь лоаттаяра хиланза яргйоаца база (площадкаш, кхоаленаш, складаш) хьаелга Iалашде.

Цамогийташ соцадаьд колхозашка, совхозашка, юрта, хини хьуни боахамеи «Сельхозтехникаи» кхыча предприятешкеи организацешкеи тракторш, автомобилаш, комбайнаши кхыйола юртбоахама машинаши оборудованин царна эксплуатаци яра оттаяь амортизационни ханаш чакхъяллалца баланса тIера дIайоахилга, авареши хатараши хинна уж йохилга юкъерадаьккхача.

СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленноста Министерства Iалашде деза юртбоахама техника дIаоттаяь лоаттаяра эффективни лелаеш атта йолеи материалаш хьаелгеи 1979 шера денз уж материалаш юрта боахама хьашташта дIакхухьийтилгеи.

Лаьтта оахача тракторехи комбайний агрегатехи дикагIа пайда эцара, кхайка балхаш дикагIча агротехнически ханашка чакхдахара, трактористий-машинистийи цар гIончийи тракторашеи комбайнашеи шин сменагIа болх бара материальни безам совбаккхара духьа союзни республикай Ми-

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

ДОТТАГIИЙ ВIАШАГIКХЕТАР

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е ХЕРСОНСКИ ОБЛАСТА ЛИТЕРАТУРА ДЕНОШ

Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дузача шера Советски халкъа дохаргдоацача вошала керда тешалаш дукха духьалъувт вайна. Иштача тешалех хинна дIаэттад вежарашха йолча республикай, областий къахьегамхоша каст-каста чакхдоаха доттагIала вIашагIкхетараш, цахадийташ шоайла лоаттаду бувзамаш.

Дукха ха я цу тайпара бувзамаш Нохч - ГIалгIайчени Украинерча Херсонски областеи къахьегамхошта юкъе тоссаденна. Вай мехка моллагIча моттигашка бахача наха юкъера дараш санна, уж бувзамаш а шоашта кIала чIоагIа лард йоаллаш да. Гаьнарча Херсонщине 30-ча шерашка С. Орджоникидзе цIерагIа мехкдаьтта чакхдоаккха завод юллача хана Украинерча вежарашта новкъостала баха хилар Нохч-ГIалгIайченера мехкдаьттахой. Цу завода хьалхара директор а Грозненски мехкдаьтта институт чакхъяьккха вар, цун специалисташта юкъе тахан а кIезига бац цу институте дийша баьнна нах. ХIаьта Херсонщине хьаь юртбоахама машинаш йоахк вай республика кхашка болх беш. Иштта белгалдаккха доагIа шинна а даьна доккха беркат хьахулаш йолга хоадам болча районий, боахамий къахьегамхоша лелаю социалистически яхь.

Къаьстта чIоагIа да доттагIашта юкъера культура бувзамаш. Дукхача хана денз творчески доттагIал тоссаденнад Нохч-ГIалгIайчени Херсонски областеи литераторашта юкъе, вIаши гастролеш чакхъяьхай театральни коллективаша, херсонцаш болча хьоащалгIа ваха хиннав СССР халкъа артист Эсамбаев Махьмуд.

ХIаьта селхан денз беза хьаьший а баь Херсонера баьхка йоазонхой тIазцаш я вай республика. Украинерча хьаьщаша селхан Iуйрийна В. И. Ленина памятника йисте зизаш а дехка сий дир сийлахь-воккхача баьччан, иштта цар зизаш дехкар ДоттагIала майдан тIа латтача революцеи граждански тIемеи турпалашта.

Цу дийнахьа сайрийна А. П. Чехова цIерагIча республикански библиотеке хьадийллар Нохч - ГIалгIай АССР-ра Херсонски областа литература Денош.

С. МУТАЛИЕВ.

СУРТА ТIА: Херсонски областа йоазонхой (аьрдехьара аьттехьа) П. Цокота, Л. Кулиш, Н. Братан, В. Шевченко.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Юкъаш я. СССР Конституце проект

ВАЙ ВАХАРА КЕРТТЕРА ЗАКОН

КХЕТАМ БАЛАР — БЕХКТОКХАМЕ ГIУЛАКХ

Цхьаккха саг хургвац вай мехка СССР кердача Конституце проект теркам тIабахийта Iома ца еш. ХIаьта тха, хьехархой, теркам эгтара чIоагIагIа тIаозаш я кхувш йоагIача тIехьенна кхетам балара, дешар хьехара хьакъехьа йола проекта тIара статьяш. Вай заман исторически документ долча проекто дукха уйла яйт, карагIдьннарий лоархIам а байташ хIанзчул тIехьагIа де дезачунна наьха хьинар тIадерзаду. ХIаьта массанена ховш ма-дий кхувш йоагIача тIехьенна кхетам балар вай общества керттерча декхарех цаI долга.

Юкхьанца школе деша хайнача беро ший вахаре боккха гIа боаккх. ХIана аьлча, дукха декхараш да зIамигача дешархочоа школе деша ахаро тIадожадеш. Ше дIа мел хьежача кердадараш гу цунна. ТIаккха керда декхараш кхоачанде дезарца ювзаенна халонаш эшаяра эшаш бола низ беро цхьацца хIаманца ший дог ураоттадарах нйбу. Цудухьа школе кхетам балара болх вIаштIехьбоахаш хьехархоша теркалде деза шоаш деш мел дола хIама, из урок е ощественни мероприяти яле а, берий дег чу дужаргдолаш, цIейна тара хургдолаш кийчде дезилга.

Дешархошта кхетам балара хьакъехьа бIаьш, эзараш книжкаш, статьяш язъяьй. Цхьабакъда, кхыметтел педагогика учебникаш тIа а цхьаккха хIама дац дешархой духовни хьашташ вIаштIехьдахара кердача обрядех пайда эца йиш хиларах дувцаш.

ХIаьта керда обрядаш школа балха кхетамца юкъейоалайнча царех боккха пайда боал. Хьаэцаргда вай дуккхача школашка традици а хинна чакхдоахаш дола «Эггара хьалха цхьоалагIча классе» яха цIей. Укх бетта из чакхдоаккхаш дайра сона Грознерча № 56 йолча школе. ЦхьоалагIча классе деша хайшарашка торжественни хьале моаршая хьаттар октябряташеи пионерашеи. Уж даькъала бийцар школа директоро, хьехархоша, цу школе хьалхагIа дешаш хиннараша. Иштта берашта делар хоза кепатеха дола «56-ча школа дешархой памяткаш» а. ВIашкадуллача открытка хьисапе долча цу тIа цIеча алапашца яздаьдар: «Хьо 56-ча школа дешархо ва. Массаза а из дагакхоабаш хилалалахь. Вай школа дукха дика традицеш йолаш я. ТIаккха хьо а декхарийла ва хьай школа сий лораде а цун традицеш лархIа а, хьай дешарца а общественни балха юкъе дакъа лацарца а школана пайда бе. Даьхенцара безам ший школаца болча безамгара дIаболалулга дагакхоабаш хилалахь». Иштта цу памятка тIа дIаяздаь да дешархочун керттера декхараш а.

Из санна хIама моллагIча школе а де хала дац. ХIаьта цунах пайда хьабоалилга теркалдича массанахьа чакхдаьккхача бакъахьа а дар. Деша дIаволалуча сага ше коллективе, ший традицеш йолча а уж лоархIача а коллективе, нийсвеннилга кхетаде гIо ду цо. Сона ховчох, 56-ча школа дукккхача а дешархоша чIоагIа боча йолаш лораю уж памяткаш.

Бер духовно дегIаахара, цун сакхетам чу граждански уйлаш чIоагIъяра дика гIо ду дешархой октябрятай, пионерий, комсомольций мугIарашка дIайибелга торжественни хьалашка вIаштIехьдаккхаро. Цу дийнахьа дешархочо буача дувна дешаш доккха маIан долаш хиларга хьежжа уж цар дегашка дувшаргдолаш цу тайпара мероприятеш кхетамца кийчъе декхарийла ба педагогаш.

Дуккхача школашка чIоагIъенна традици а хинна дIаэттад аьхки совхозашта, колхозашта хьувкъам чуэцача гIо делга. ХIаьта юртарча школашка-м, цул совгIа, • дешархой производственни бригадаш а вIашагIъехк. Хоадам боллаш балха план, тIанйца декхараш долча цу бригадашкен кхашка къахьегара кхыдолча наькъашкен гIолла дешархошта дикагIа бовз хIама хьакхоллача къахьегама чам. БоккхагIбарий балха юкъе иштта дакъа лоацаш барех толашагIбараш укх шера август бетта Москве хиннача дешархой производственни объединеней Ерригсоюзни слете бахийта хилар. Царех яр 56-ча школера 9-ча класса дешархо Чернобай Оля я.

Кхувш воагIача сага сакхетаме къаьстта беркате лер ютийт йIаьххача хана цун беррига теркам тIаозаш болча балха юкъе цунга дакъа лацийтаро. Кхелетарашта коммунистически кхетам балара гIо дарал совгIа цо уж Iомабу шоашта духьала латта хьалхара халонаш эшае а. Кхувш боагIарий коллективо кхоачашдеча декхарий общественни лоархIам боккхагIа ме хул, царех лоархIаялар духьа коллективо лоаттабу къовсам хьинарегIа ме хул дIаьхегIа хул цун юкъерча хIара сага духовни вахар.

Шеко йоацаш бакъда эгтара толашагIвола хьехархо вахар ше да яхилга. Дале а цун «дешарах» дикагIа кхет цунга дикагIа школе кийчбаьраш. Школа из декхар къаьгта хьахьекхад Конституце проекта 25-ча статья тIа вай мехкарча образоване система «кагирхошта коммунистически кхетам балара, кагирхой духовнион физически дегIакхувлара, къахьегамен общественни гIулакхашта уж кийчбара гIулакх деш» йолга белгалдаккхарца. БIарчча хьайицача вай образоване система цу доккхийча декхарех толамца лоархIалу. Цхьабакъда, дешархошта кхетам балара даькъе школа балха юкъе нийслу цхьаццадола кхоачамбоацараш а белгалдаха деза.

ЙоккхагIйолча классашкара дешархой зувш хилча, царца къамаьл де эттача кхетаде хала дац дуккхачар духовнии культурнии хьаштдарий боарам лоха болга, уж искусства, литература, исторе белггала оагIонаш йовзаш ца хилар. Бераша шоаш а хьаоал учебникал совгIа шоаш геттара кIезига книжкаш дешилга, дунен литература классикий дукха произведенеш шоашта ца йовзилга. Цун бахьан школе занятеш дукха хиларца, хIаьта цIагIа царга кийчо е езаш хиларца дувзаденна ха ца тоарах латт, аьниа оал.

Цхьадолча даькъе из а бакъда. Дале а дерригa я ха кIезига хиларах да яхилга а нийса дац. ХIана аьлча, ха цхьатарра я. берригача дешархошка яр а. Цхьабакъда, цар духовни хьаштдарий боарам бе-бе ба.

Вай городе ши драматически театр да. Сона хетачох, бахача наьха культурни хьашташ кхоачашдара кхоачам хиллал да уж. Цар сценаш тIа уттаю тематикага, актерий говзалгеи дикалгеи диллача бе-бе йола спектаклаш. ХIаьта кхыметтел эсалча спектаклага а хьежача сага интеллекта кIезиг-дукха хIама тIаккхет. ХIана аьлча цунга хьежа ваьлча е ший новкъосташца е ши-шийца цуи эсала оагIонаш ца яшхача валац саг.

Цхьабакъда, театре дукха ухий йоккхагIйолча классашкара дешархой? Переменах дукха хезадий шоана цар кердача книжках е кердача спектаклах лаьца шоайла къувсаш?

Кхы а дукха дувца йиш яр общественни моттигашка, цIагIа дешархоша шоашкара гойтача оамалех лаьца а. Масала, кхувш боагIарий эзделах, цар къамаьл, дара культурах, иштта кхыдарех лаьца. Уж хIамаш селлара банальни хиларах царех лоадам боаца хIамаш оалаш хул. Цхьабакъда уж дерригa а «лоадамбоацараш» хьавIашагIтехача цар хьаду хIара сага тIехьнахьара а чухьнахьара а сибат. Цудухьа кхувш воагIача сага коммунистически кхетам балара балха тIа цхьаккха хIама дац лоадам боацаш. Уж уйлаш кхы а чIоагIъелар са дерригa а сага духьа, цун иразa духьа дIакхайкадеш йолча СССР кердача Конституце проект ешаш.

А. МАЦИЕВА, хьехархо.

ДЕШАРА КЕРДА ШУ ГАЬНА ДАЦ

1977—1978 дешара шера перспективни плачагIа КПСС Назрановски райкомо политически дешарга чулацийта лийрхIавар 1575 саг, экономически дешарга — 3546 саг. ХIаьта дешара керда шу дIадолалуш политически дешаро чулоацаргва 1681 саг, экономически дешаро — 3699 саг, цу даькъе партийни дешара системе дешаш хургва 738 коммунист, хIаьта царех экономика Iомаеш — 187. Цу тайппара, экономически образоване системе вIашагIъеллай 1062 саг юкъе а волаш экономически знаней лардаш Iомаю 35 керда школа ДIадахача дешара шера хиннарел дукха а дуккхагIа я уж.

Массови пропаганда кхыча формаша — цIагIарча лектореша, кхалнаха лаьрхIача популярни знаней школаша, кинолектореша чулоацаргва 4050 саг. Политически дешара школашка КПСС XXV съезда материалаш Iомаергья «КПСС политика актуальна дешаш» яхаш тема а йолаш (юххьанцара звено е юххьанцара политиколаш). Марксизма-ленинизма лардий итт школе деша багIараша Iомаергья курс: «КПСС политика — чакхйоахаш йола марксизм-ленинизм». Семинарски группашка деша багIараша Iомаергья курс: «КПСС XXV съезда решенешца ювзаенна парте теореи политикан актуальни проблемаш». Экономически школашка деша багIа дуккхагIа бараш «Социализми къахьегами» яха шоллагIа цикл Iомае болалургба.

Дешаш 413 саг хургволаш йолча комсомольски политпросвещене системе дIахо Iомаергья юххьанцара курсаши КПСС XXV съезда материалашца ювзаенна проблемаши. «Социализми къахьегами» яха цикл Iомаяь баьнна экономически школашка деша багIараш керда курс — «Производства эффективности балха дикали лакхъергйола хьалхалатта опыт» — Iомае болалургба. Цига дешаш 200 саг хургва.

Партийни дешара ерригача формаштен школаштен мел эша дешара программаши планаши кийчъяьй КПСС райкома политически дешара кабинето. Белггалара болх баьб политически экономически дешара ерригача формашта дикагIа бола пропагандисташ хьахаржара. Дешара керда шу долалуш город Грозне КПСС обкома политически дешара ЦIагIа тайп-тайпарча семинарашка пропагандистски говзал лакхъергья 97 пропагандисто 204 пропагандистах 130 коммунист ва, 143 саг лакхерен йистехланза лакхерен образовани йолаш ва, 9 пропагандист духхьал цу балха мукъабоалийта партийни, профсоюзни, комсомольски организацей болхлой ба. 30-предприятей кулгалхой, 142-халкъа боахама специалист, 22 преподаватель — Iилман болхлой ба.

Партийни дешара ерригa формаш Iомаяра районе вIашагIъеллай шинъ методически совет: общественни Iилмашта йолча методсовета кулгалдеш хургва КПСС райкома секретарь А. М. Тутаев, хIаьта экономикан экономически дешарен проблемашта йолча методсовета кулгалдеш — КПСС райкома секретарь Н. И. Баранов.

Политически дешара кабинето дIадахача дешара шера хинна кхоачамбоацараш теркал а даь, хIанз методсовета юкъебахийтаб опыт йола пропагандисташ, предприятей кулгалхой: С. М. Арсельгов — № 2 йолча юкъарча школа директор, А. А. Мальсагов — «Электроинструмент» яхача завода директор, Н. Г. Исоченко — трикотажни фабрика директор, Х. К. Арчаков — «40 лет Октября» яхача совхоза партбюро секретарь, кхыбараш.

Парте райкомо, «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа партийни дешар леладара декхарий хьакъехьара» КПСС ЦК соцам кхоачаш а беш, къахьегамхошта кхетам балийта тIаэзаб предприятей, учреждений, организацей дукхагIа бола кулгалхой. Масала, совхоза-техникума семинарски группа кулгалхо директор М. М. Цокиев ше ва, трикотажни фабрикерча производствана доал дара экономика лардий школана кулгалду директора Н. Г. Исоченкос, «КПСС XXV съезда решенешца ювзаенна парте теореи политикан актуальни проблемаш» Iомаеча семинарски группана — «Скори помоща» керттерча лоро Б. Б. Бекботова.

Цхьабакъда, соахка карагIдийннача дикача хIамашта нийсса доккхий кхоачамбоацараш а хиннад политически дешара системе. Цхьайолча политшколашка, семинарски группашка идейни чулоацамга диллача хила боагIача боараме йоацаш, деша багIараш кIезига хьаухаш хиннай занятеш, бокъо йоацаш уж тIехьайоахаш моттигаш хиннай. Иштта моттигаш хиннай ПМК-432, машиннаькъа станце, РСУ, ДРСУ.

Уж кхоачамбоацараш дIадахара хьакъехьа хьадда къамаьл хиннад предприятей кулгалхошца, юххьанцарча партийни организацей секретарашца. Опыт, дисциплина дикагIа йолаш бола пропагандисташ хержаб.

1977—1978 дешара шера политически экономически дешара мел эшар 15 августе кийчдаьн вIаштIехьаьккхаа яьннай КПСС райкоми политически дешара кабинети.

ХIанз укхаза кийч а яь чакхъяьккхай «Района къахьегамхой политически экономически дешара системерча 1976—1977 дешара шера итогаши кердача 1977—1978 дешара шера пропагандистски кадрай декхараши» яхaча дешах лаьца пропагандистий слет.

«СССР кердача Конституце проект — 60 шера керда общество хьалъеш советски халкъа карагIдийнна сийлахь-доккхий хIамаш» яхаш тема а йолаш кердача Конституце проектах лаьца гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир Назрановски района къахьегамхой депутатий Совета исполкома председатела нов. Б. И. Гандалоева.

ДикагIа болча пропагандисташта деза совгIаташ делар КПСС райкомо.

С. АЛИХАНОВ.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода № 32-111 йолча цехе Iалаьмата дукха я контрольно-измерительни прибораши автоматика средстваши. Цар беча балха тIа авари ца хиларах тийша да планал совгIа дикала Знак йола синтетически этилови спирт арахецар. Цу приборашен автоматика средстваштен дика доал а деш, эшшача хана царна дика ремонт еш ва КИП-а слесарь, коммунистически къахьегама ударник Лапенко Виталий.

СУРТА ТIА: КИП-а слесарь В. Лапенко.

С. ХУГАЕВА сурт.

ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ ОПЫТ — МАССАНЕНА

ПЯТИЛЕТКА ГВАРДЕЙЦЕХ ЦАI

ДикагIйола доярка Неби Ибрагимовна Джамбулатова ше тхона хьайовзийташ, Куларински доакъарий совхоза № 1 йолча шурий-товарни ферма бригадира Абдулазиев Малика аьлар:

— Укх хьинар долча къахьегамхочох бIарчча книжка язде йиш я шуга. Ткъаь итт шу совгIа ха я хьайбай боахаме цо болх бу. Барайтта шу да коа тIара оалхазараш леладеча Ермоловски совхозе а хIанз тха кердача боахаме а цо къахьега, хIаьта массаза а яхь лелаерий хьалхарча мугIарашка латташ хьайоагIа из.

ЦIи хезача дояркацара тха беседа юххьанце а денз корта болча къамаьлага яьлар. IалаьматечIоагIа гIадъяха дувцар Неби Ибрагимовнас ший гIулакхий, ферма коллектива гIулакхий хьакъехьа.

— Атта бац доярка къахьегам, цхьабакъда сий долаш ба, — йоах нов. Джамбулатовас — юххьанца дIайолаеннача хана, дуккхача къонача хьайбаш леладерий а санна, са а хулар аьттув ца боалаш, бIакъожабеш йола моттигаш. Духхьал дIааргда аз: цкъаза кхыча балха тIа яха а дагадохар. Иштта дIайодар ха, кIезиг-кIезига йодаш МТФ кхехкаш латтача къахьегама юкъеяхар со, дег тIара езаелар сай специальность, хIаьта тахахалца кхы цунцара къоаста ца луш хьа а йоагIа. ХIара шера сай ма-хулла кердагIа толамаш даха гIерташ хул со.

ДIадахача 1976 шера хIара кхоабача Iаттагара 3442 килограмм шура яьккхар планагIа яккха езаш хиннача 1600 килограмма меттел. ХIаьта укх юбилейни шера хIара кхоабача Iаттагара 3500 килограмм шура яккха декхар тIанйцар аз. ВорхI бетта баьча балха итогаша тешал ду дош кхоачашдергхилара. Шера планагIа лаьрхIача 1699 килограмма меттал таханалца хIара Iаттагара аз 2396 килограмм шура яьккхай.

ХIанз, ахкан замалахьа, шура дуккхагIа лу доахана, хIара денна цхьаи Iаттагара 11—12 килограмм шура йоаккх аз 3,6 процент хьоанал а йолаш.

— Каст-каста хоатт сога, — йоах доярка дIахо, — мишта вIаштIехьдоал хьа уж толамаш даха, малагIа къайле я хьа балха? Цхьаккха тайпа къайле яц. Дерригa а специальность сона езар, нанас бера санна аз хьайбашта гIулакх дар да. Миччахьа со яле, фуннагIа деш йоалле сона дагадоахк доахан, царна эша Iунал. Лоаца аьлча, шоллагIа дола цIа а хинна дIаэттай сона ферма. ДуккхагIа йолча хана ферме хул со. Цо вIаштIехьдалийтад хIара Iатта оамалаш, цунна товраш дикагIа Iомаде, цунах доакха дика а во а гIулакхаш довза.

Дукха къахьега дийзар са, масала, «Пятерка» яхаш цIи йолча Iаттаца. Ерригa шура хьахецацар цо, хIаьта шамар чу шура дукха хулар. ХIанз, аз ше «оамал» тIа боалабаьчул тIехьагIа, хIара денна 30 килограммага кхоачаш шура тел «Пятерка».

Из етт къаьстта чIоагIа хьоасташ лелабора аз: дикагIа дола доакъар телар, кулг хьокхар, дика цIенбора. Юххера а «хьоашал» тоссаделар тха шинне. Со ферме хьеча «Пятерка», сох бIарг кхийтача, духьала боагIа, са кулгех мотт хьекха болалу, тIаккха аз маькха чIегилг е туха галинг яле а цхьа хIама лу цунна. Иштта хьакара Iомадир аз вож доахан а. ХIанз царна массанена а йовз шоай доярка.

Тха ферме дийнахь-бус кхоза детт доахан: Iуйрийна 5, делкьийна 12, сайрийна 5 сахьат даьлча. Массаза а бокъонца распорядкагIа оттаяьча ханна дIаболабу аз болх. Из доаханна чIоагIа лоархIаме да. Масаза а шоай хан-ханнахьа тела мя Iемадий уж шура.

Етт бетта болабале хьалхагIа хица бул аз шим, пахашк хьекхе бокъабу, тIаккха массаж ю. Шура сихха дуккхагIа яккхаран бетташ аттагIа хиларан дикагIа да тIараш бийнашта юкъе теIа а деш етт беттар; массаза а тIехьашкахьарча шин тIарагара болау аз из бетта.

Къаьстта йоакхо ю ше, яхаш, дувц Джамбулатовас, доахан лерттIа леладара. Шоай ханнахьен дикеи цIенду уж. ЦхьалханьккхаьцIенеи хулийт уж чудоахка моттиг. Из чIоагIа лоархIаме да. Хьай цIендаь хилча, керда чудилла доакъар гIад а дахе дуъ хьайбаша, хIаьта нагахьа санна цIенданза долча хьай чу из доакъар диллача батт Iетташ доакъар хержаш хул етт, тIаккха юххера, из «болх» кIорда а бийя, мотт ца тохаш дут цо доакъар.

— Цу тайпара моттигаш цкъа санна дуккхаза а нийсъеннай сона — йоах Джамбулатовас. — Укх шера кхоачам хиллал доакъараш кийчдаьд оаха. Царех лерттIа, хьурмат а деш, пайда эца беза.

Оаха къамаьл деча хана Неби Ибрагимовнас къаьстта уйла тIайохийташ дийнар хьайбай унахцIенон йоакхо ше мишта ю. ХIара Iаттага фу хьал да ца ховш цхьаккха минут ягIац цунна. Нагахьа санна хьайбо доакъар во дуаш шийна дайча, цу сахьате хоам бу зоовет специалисташка.

Шура дикагIа ялийтара духьа къовсам а лоаттабеш, хьалхалаттача доярка массаза а теркалду, из бIехъеш дола хIамаш—кхо, дом, бIеха хий, дилаза дола кулгаш хилар, Iилмахоша лаьрхIача гучадьннад, кхоан цхьан граммаца 400 миллионага кхаччалца бактереш хилар, хIаьта уж шурех дIакхийттачул тIехьагIа къаьстта чIоагIа ярж. Цудухьа Джамбулатовас доахан дийттачул тIехьагIа кхо арадоакх, доакъар дулл, кIалхьарцар ду.

Кагирхой «хьехархо» а я Неби Ибрагимовна. Цо доккхал ду ший хьалха хинна ученица Кадирова Яха № 2 йолча шурий-товарни ферме бригадирал яхарах, кхетаме цунна кулгалде харах, ше санна цо а къоначa дояркашта ший опыти знанеши дIателаш хиларах.

Нов. Джамбулатова яхье яьннай шийл дукха тIехьа ца йисача ший ученицаца, къоначa дояркаца, Кубанова Балисатаца. ВорхI бетта хIара Iаттагара 200 килограмм совгIа шура яьккхай цо. планагIа яккха лаьрхIача 1669 килограмма меттел.

Балха гIулакхашта ше чIоагIа сагота йоллашехьа а, бераштa хьехам бала ха корайоагIа Неби Ибрагимовнана.

Образовани а яьккха, Самашкински приемни пункте керттера бухгалтер ва воI Хьасан, йоI Тамара Грозненски районни сберкассе балха я, воI Шарани Свердловски юридически институте деша вагIа.

— СССР кердача Конституце проекта мугIараш деша со Iохайча духхьал дог гIоздоал, — йоах Неби Ибрагимовнас, — СССР Керттерча Закона тIа шаьра, ма-ярра хьахьекхай, вай Даьхено чьха коталонаш. Духхьал Советски Iаьдал да тхо, мугIарера нах, сийрдача, шерача новкъа даьхар. Из бахьан долаш оаха дег тIара баркал оал вай хьамсарча Коммунистически партена — вай ерригa исторически коталонаш яхара дегаш урaувтадечоан уж йоахилга вIашаIехьдоахачоан.

А. СОРОКОУМОВ.

КПСС Централььни Комитетеи СССР Министрий Советеи

(Йистедоалар. Долалур 1-гIча оагIо тIа).

...нистрий Советашта мукъа беннаб совхозаштен кхыча юртбоахама предприятештен бокъо яла а колхозашта могаде а нагахьа санца комбайнови агрегато ден-бус шин смении нормал кIезигагIа ца йоаккхе трактористашта - машинисташтен комбайнаш тIа болх беча цар гIончаштен сдельни доаккхачох 20 процентага кхоачаш преми яла. хIаьта СибарегIа, Урала, Лохерчен Юкъерчен Волга районашка, Казахски ССР целинни районашка сдельни доаккхачох 40 процентага кхоачаш. Иштта бокъо еннай нагахьа санна производстве хилаиза ца доале бIаьстан кхаьшкара балхаш сихденнача хана 15 балха денга кхаччалцен зяба лаьтта оахача хана 20 балха денга кхаччалцен лаьтта оахача трактораш тIа трактористий-машинистий гIончаш лелабе, цар къахьегамах трактористаша-машинисташа доаккхачох 80 процент а телаш.

Къахьегама хьинарч творчески инициативен дIахо айяр духьа юртбоахама техниках дикагIа пайда эцара тIехьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннараш та совгIат дара оттаяьй: областашта, краяшта, союзни автономнии республикашта СССР Министрий Советен ВЦСПС-и карара кара тела 8 ЦIе байракх, СССР Министрий Советен ВЦСПС-н карара кара тела 18 ЦIе байракх — районашта, СССР юрта боахама Министерства, «Сельхозтехника», СССР мелиораций хин боахамен Министерства, СССР кхачан промышленноста Министерства, профсоюзий ЦК карара кара тела 100 ЦIе байракх — колхозашта, совхозашта, юрта боахамен «Сельхозтехникан» кхыча предприятештен организацештен.

Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад юрта боахаме мухьаш кхухьаш грузовой автотранспортах дикагIа пайда эцара лелаеча социалистически яхье доккхий хьокхамаш гойтача областашта, краяштен автономни республикаштен, юртий районашта, колхозашта, совхозашта, юрта боахама кхыча предприятештен организацештен, «Сельхозтехника», хин боахама автотранспортни предприятешта совгIат дара карара кара тела цIе байракхаш оттаяра дош профсоюзий республикански советашца цхьана къовстаде а чакхдаккха а.

СССР юрта боахама Министерствои «Сельхозтехникен» декхарийла я союзни республикай Министрий Советаша дакъа а лоацаш 3 бутт хана чухь оттае а, СССР финансий Министерстваца, къахьегаман социальни дешаштен йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитетаца, ВЦСПС-ца дага а яьния капитальни ремонт ялщеи тIера дIаяккхалцен юртбоахама техника йоккхаш йола ха йIаьхъяьча механизаторашта, инженерно-технически болхлошта, боахамий кулгалхошта поощрени яра йола порядоки условеши чIоагIъе.

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои бакъахьа лаьрхIад колхозий, совхозий, юрта боахама, хинен хьунен боахама, «Сельхозтехника» кхыча предприятейи организацейи юртбоахама техникана ремонт елгеи технически гIулакх делгеи вIаштIехьдаккхара хIанз хьахинна, тракторашта, автомобилашта, ялат чуэцача комбайнашта, узлаштеи агрегаташтен капитальни ремонти, хIаьта иштта деталаш централизованни юхаметтаоттаяра балхаш, массаза а санна, «Сельхозтехника» специализированни ремонтни предприятешка деш. ХIаьта машинашта ремонт ярен технически гIулакх дарен кхыдола тайпаш боахамий централььни ремонтни мастерскешкен технически гIулакх дара пункташкен е технически гIулакх дара станцешка а «Сельхозтехника» районни объединеней мастерскешка а деш бола лостам дIахо дегIабоалабар.

К-700, Т-150 тайпара йолча тракторашта, автомобилашта ремонтни технически чоалхане дола гIулакхаши, хIаьта иштта чоалханеча юртбоахама машинаштен догIан хьисапе хий деттача машинаштен («фрегат» машинашкара дIанккхача), металлообрабатывающии ремонтно-технологически оборудованена, дIа-юха лелача насосни установкашта, мехкдаьтта складий оборудованена, электродвигателашта, контрольно-измерительни приборащтен автоматизаце средстваштен ремонт керттерча даькъе «Сельхозтехника» специализированни предприятей низашца ю договорех.

Хьайбай фермай оборудованена ремонти юкъ - юкъа деш дола технически гIулакх «Сельхозтехника» технически гIулакх деча станцеша ду. Хьайбай комплексийи птицефабрикийи оборудованена технически гIулакхаш ду цу боахамий низащца, «Сельхозтехника» предприятешен организацешен дакъа а лоацаш.

ЙоагIаш йола оборудовании инструменти йолча, механизаторий квалифицированни кадраш йола ремонтни мастерскеш шоай йолча боахамаша шоаш е йиш я капитальнии текущии ремонт, хIаьта иштта шоай низащца де йиш я машинаштен оборудованенен технически гIулакх.

Союзни республикай Министрий Советашта, юрта боахама Министрестваней «Сельхозтехниканей» задани оттаяьй централььни ремонтни мастерскеш, технически гIулакх дара пункташ, автогаражаши мехкдаьтта складаши колхозашкен совхозашкен керда хьалъен йолаш йолчарна реконструкци ен, «Сельхозтехника» объединенешка автомобилашта технически гIулакх ду станцеш, хьайбай фермай машинаштен оборудованенен технически гIулакх ду ремонтни предприятеши станцеши керда хьалъе а йолаш йолчарна реконструкци е а, хIаьта иштта тIадиллад «Сельхозтехника» системе К-700-и Т-150-и тайпара йолча тракторашта технически гIулакх дара тоъал станцеши, догIан хьисапе хий деттача машинашта, дIа-юха лелача насосни станцешта, мехкдаьтта складий заправка еча средстваштен оборудованенен ремонт юн технически гIулакх дуи предприятеш хьалъелга а йолаш йолчарна реконструкци елга а.

1978 шерал тIехьа доацаш вIаштIехьдаккха деза йоагIаш йола ремонтни база йоаьача боахамий машинаштен оборудованенен «Сельхозтехника» районни объединеней низащца технически гIулакхи ремонти елга.

ТIадиллад автомобилашта, тракторашта, комбайнашта, кхыча юртабоахама машинашта, хьайбай фермай оборудованена ремонт яран технически гIулакх даран йола ремонтни предприятеш, станцеши технически гIулакх ду пункташи, автогаражаши дегIайолаярен дIанийсъярен схема оттаелга 1978 шера чакхдаккха.

РСФСР Министрий Совета, «Сельхозтехникана», СССР юрта боахама Министерствана тIадиллад РСФСР Iаьржа доацача лаьттай зона боахамий оборудованенен ремонт ярен машинно-тракторни парканен технически гIулакх дарен производственни база эггара хьалхарча аргIанна дегIайоалаелга планаш тIа оттаделга.

«Сельхозтехника» ремонтни предприятеш хьалъеш ремонтни производствана концентрацин специализацин дIахо елга, тракторий, ялат чуэцача комбайнийн специальни комбайнийн, автомобилий, кхыча чоалханеча машинийн оборудованенен узлаштен агрегаташтен ремонт ю балхаш дуккагIа делга, специализированни предприятешка ремонт яьча узлашен агрегаташен болх беш йоаккха ха кердача узлашен агрегаташен йоаккхачох 80 процентал кIезигагIа йоацаш хулга, деталаш юхаметтаоттаю йоккхий специализированни предприятеш хьаелга Iалашде.

«Союзсельхозтехника» система организацешта тIадулл 1978 шера денз колхозашкен совхозашкен, юрта боахама кхыча предприятешкен организацешкен хьалъечен реконструкци ечен централььни ремонтни мастерскешта, технически гIулакх деча пунктаьта, автогаражашта ремонтно - технологически оборудованеца комплектованни елгеи цунна монтаж елгеи. «Союзсельхозтехникана» иштта тIадиллад колхозашкен совхозашкен болх беш йола хьайбаш леладу фермаш технически эргаяхара балхаш, проектно-сметни документаци оттаелга, машинашта, оборудованена, приборашта, арматурана, кабельни изделешта стандартизированни йоацача оборудованена комплектаци елгеи уж царга дIаккхуьйитилгеи юкъе а доагIаш, чакхдоахилга.

1978—1980 шерашка данза даргдоацаш лаьрхIад колхозаштен совхозаштен, юртен хин боахама а «Сельхозтехника» а кхыча предприятештен организацештен тракторашта, автомобилашта, юртбоахама машинаштен оборудованенен ремонтно-эксплуатационни хьашташта эшача технически доагIача боарамашка хьежжа запасни оатхалаш тешшаме лоаттаергйолча гIулакхашка довлар. Юрта боахама техника кийчъеш йола министерстваш декхарийла я технически нийса долча боарамаша дIадеххача тайпара запасни оатхалаш хьаелгеи дIаккхуьйитилгеи Iалашде. хIаьта иштта арахеца машинаши запасни оатхалаши дикагIеи, тешшамеи, дукха яхаши хургйола гIулакхаш де.

«Сельхозтехникана» тIадиллад 1978 шера денз колхозашка, совхозашка, юрта боахама кхыча предприятешкен организацешкен ремонт еча чоалханеча юртболхама машинашта дефектий ведомосташка хьежжа запасни оатхалаш, узлаши агрегаташи лоаттаелге Iалашде, лакхе йийцача машинашта ремонт яра планаш тIеи графикаш тIеи белгалъяьча ханашка уж запасни оатхалаш, узлаши агрегаташи дIа а кхоачийташ.

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советои Союзни республикай компартей ЦК-и Министрий Советаши, юрта боахама предприятеши организацеши карайола министерстваши ведомстваши, парте крайкомаши обкомаши, автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш, юртбоахама органаш декхарийла яьй механизаторий кадраш юрта дIачIоагIъяра дешашта партеи правительствай яь решенеш кхоачашъяра тIехьа лоаттабу тIахьожам чIоагIбе, механизаторски кадраш кийчъяра, цар квалификаци лакхъяра, уж каст-каста хувцадалар соцадара, царна лаьрхIа чубаха цIеноши культурно-бытовой гIирсаши дуккхагIа хьалдара, механизаторий къахьегам эргабоахаш тоабара, къонача механизаторашта хьехамчаш хилара болам дIахо дегIабоалабара кхы тIа а дезар де. СССР юрта боахама Министерствана, профессионально-технически дешара йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета, «Союзсельхозтехникана», союзни республикай Министрий Советашта оттаяьй колхозаштен совхозаштен, юрта боахама кхыча предприятештен организацештен механизаторски кадраш кийчъяра заданеш.

Иштта белгалдаьд массаза болх бергбола боахамашта юкъера, районни, районашта юкъера, областной республиканский механизатораш кийчбаран цар квалификаци лакхъяран дешара-курсовой комбинаташ хьаяра де дезараш, цу комбинаташка деша хьожабераш алапи дадара йола порядок оттаяьй.

Ерригача союзни республикашка «республика юрта боахама заслуженни инженер», «республика заслуженни механизатор!» яха сийлен цIераш оттайича бакъахьа долга чIоагIдаьд.

1978 шера 1 январе денз совхозий, юрта, хини хьуни боахамен «Сельхозтехникан» кхыча предприятей трактористашта-машинисташта ше волча боахаме ший специальностах 2-гара 5 шерага кхаччалца болх бича СибарегIан, Дальни Востока районашка, Казахстана, Урала, Поволжья целинни районашка 12 процент, хIаьта кхыча районашка 8 процент тIатох шера даьккхача алапена.

Совхозашта, юрта боахама, хини хьуни, «Сельхозтехникан» кхыча паччахьалкхен предприятешта мукъа беннаб СССР Герзащцарча Низашкара запасе бахийтачен механизаторалла балха бахачен наха боахам Iобиллара трактористашта-машинисташта ханна оттаяьча III разряда тарифни ставкаех ялх бетта доагIар миссел пособи тела. Боахам Iобиллара цу тайпара пособеш тела могадьд колхозашта а.

Механизаторашта лаьрхIа юрташка кооперативни цIеной дуккагIа хьалдара духьа союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай совхозий, юрта боахама паччахьалкхен кхыча предприятей, юрташка йолча хин боахамен «Сельхозтехникан» предприятей кулгалхошта профсоюзни организацешца дага а бувлаш, цIеноши хьалдеча кооперативе вахачул тIехьагIа цу боахаме пхи шерал кIезигагIа доацаш болх баьча, цIеноши хьалдеча кооператива членаш болча механизаторашта деннача кредитах 50 процентага кхаччалца дар социально-культурни мероприятейн цIеноши хьалдарен чотах дIатакха мукъа бала.

Соцам тIа иштта белгалдаьд юрташкарча профессионально-технически училищай, дешара-курсовой комбинатий, колхозийн совхозийн, «Сельхозтехника» объединеней курсий дешара база чIоагIъяра, хилаиза яргIоацача дешара пособешца уж Iалашъяра, хIаьта иштта хIанзара юртбоахама производство дегIайоалаяра декхараша дIа ма-дехха а цигарча хьалашка хьежжа а юртарча юкъардешара школай дешархой профессиональни ориентаци хилара болх чIоагIбара де дезараш.

Колхозашта, совхозашта, юрта, хини хьуни боахама кхыча предприятештен организацештен тIадиллад дешархошта механизаторий специальносташ Iомаю кабинеташ хиланза яргIоацача техникаца, оборудованеца, дешара-методически пособешца Iалашъяра, хIаьта иштта дешара техникана технически гIулакх даран ремонт яран, доагорца, оатхалашта хьеккхача даьттаьца Iалашъяра юкъардешара школашта хадданза новкъостал делга.

КПСС Централььни Комитети СССР Министрий Советн чIоагIа тешаш я министерствашен ведомствашен, партийни, советски, юртбоахама, профсоюзни, комсомольски организацеша, совхозийн колхозийн, юрта боахама кхыча предприятейн организацейн кулгалхоша юртбоахама техниках дикка дуккагIа пайда эцара, машинаш дикагIа лораяра, боахамаш механизаторски кадраща Iалашдара де мел дезар дергхиларах а КПСС XXV съездо юрта боахам дIахо а дегIабоалабара оттадаь декхараш кхоачашдеча шоашкара доагIа даккъа юкъехьоргхчларах а.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРГА

ЛАТВИ: СССР ЦХЬАН ДЕЗАЛЕ

ОКТЯБРА САЛТИЙ ТIЕХЬЕ

Ю. Я. РУБЭН,
Латвийски ССР Министрий Совета председатель

ДIаяхача бIаьстен тIеххьарча деношка Риге хилар латышски цIеча стрелокий слет. Кортош кIайденна ветеранаш вIашагIкхийтар драма Академически театра — дизза кховзткъа шу хьалха латышски стрелкови полкий делегатий II съезд хиннача здане. Цу хана, 1917 шера май бетта, латышски стрелокаш большевикашкахьа баьннаб, хьахулаш латтача пролетарски революце байракхашта кIал эттаб.

Латышски цIе стрелокаш Советски пачхьалкхен историе чухь мел лоархIам болаш ба шерра довзаш да. Октябра тешаме салтий хинна уж майра латаш хиннаб граждански тIема фронташка, Советски правительства Смольне, къаьнача Кремле хинна резиденцеш лораеш хиннаб, чура контрреволюци йохаеш хиннаб. Ленина боккха тешам бенна хиннаб царех.

Латышски стрелокий мугIарашка хьалкхийнаб цIи хеза советски военачальникаш, партийни болхлой. Стрелокаш хинна эзараш бараш Советски Россе боахама фронте болх беш, Магнитка, Турксиб, Днепрогэс хьалъеш, хьалххара колхозаши совхозаши вIашагIйоххаш хиннаб.

Цу нахах дукхахбараш тахан вайна юкъе боацаш ба, бакъда цар вайна а тIайоагIача тIехьенна а мах баь варгвоаца генз — Сийлахь-боккхача Октябра духовни тIехьале йитай.

Бакъда кердача вахарга кхачалехьа 20 шера хиннача буржуазни диктатурах чакхъяла йийзар Латве. Ховш ма-хиллара 1917 шера немций бIуннаша оккупаци янза хиннача республика ерригача территоре тIа Советски Iаьдал котдаьннадар. 1918 шера декабре кепатеха араьлар деррига паччахьалкхен Iаьдал Латве Советски правительства бе даха хилар халкъа цIерагIа хьаккхайкадаь йола манифест.

Бакъда цу хана Советски Iаьдало Латве дукха ха яккханзар. Антантан националистически буржуазен оттабаьраша дохадир из. Денах байса хилар Латвена. БIаьшерешашка Россеца доттадаь бувзамаш низагIа дохадаро толхайнр республика кхел. Малхбузен Европе юстара кхесса, дегIадаьккхача капиталистически мехкий экономически придаток хилар цунах.

ХIанз Малхбузехьа цхьаболча боарамагIа доацаш Прибалтика халкъий «паргIатон» га доахараша чIоагIа сагото ю Латвен кхыйола прибалтийски советски республикаши «шоай лоIаме хилар» доадара. Бакъда цхьаккха хIама ца хозаш къорен бIаргаш дайнен хул уж реальни исторически бакъдараш царга дувцача хана. ХIаьта бакъдараш, ховш ма-хиллара, — ханна йоацаш категори я, царна кIалхара бовлача бац уж. Дувцаргда вай уж.

Буржуазни Iаьдал латтача ткъо шера хьалхара империалистически тIом хьовча хана хиннача боарам тIа кхаччалца а дегIа ца йоагIаш йисар Латви. Цул совгIа цун валови продукце боарам 1913 шераца нийсбича 1940 шера кхыметтел лох а белар.

Бокъонца юхадийнъяла йоласлар Латви Советски Союза халкъий вежарашха болча дезалах дIакхийттачул тIехьагIа. 37 шу гаргга ха яьннай тха республика къахьегамхой керда вахар дилла, социализм хьалъе болабенца. Цу юкъа промышленни производства боарам 40-зза лакхбеннаб! Тахан республика промышленносто нийс дийнахьа арахец тIом хьалехьа бIарччача шера арахецаш хиннар миссел продукци. Рационриемникаш, электропоездаш, автоматически телефонни станцеш, холодильни установкаш, универсальни электропогрузчикаш, тайп-тайпара приборaш, микроавтобусаш, кхыйола латвийски предприятей маркагIа йола изделеш вай мехка а цун доазонел арахьа а шерра йовзаш я.

Республике йоккха бедала база еце а сихха промышленность дегIайоалае торо хиннай Латве халкъа боахам мехка бIарчача экономически комплекса дакъа из хилар бахьан долаш. Из де торо хиннай вежарашха йолча советски республикаша новкъостал дар бахьан долаш. Металл, доагор, станокаш, оборудовани, автомашинаш — уж ерригаш хаддаза хьаух Латве вай мехка тайп-тайпарча миIингашкара. Ер да дукхханех цхьа масал: Латвийски индустре флагман йолча В. И. Ленина цIерагIча ВЭФ заводе продукци хьаеча дакъа доацаш я РСФСР, Украина, Белоруссе. кхыча вежарий республикай 850 совгIа йолча предприятей коллективаш.

ХIанзарча этапе латвийски индустри дегIаяра белгало сенах латт аьлча — из латт къаьстта чIоагIа теркам тIабохийташ производствана интенсификаци еш хилараха дикала факторехи. Тахан алхха рижски предприятешка арахец паччахьалкхен дикала Знак йола эзар совгIа тайпара изделеш. Йолаш я тIех дикача категорех аттестаци яь, продукци производства беррига боарамах 60 процентагара 90 процентага кхаччалца яр арахецаш йола дукха предприятеш.

Советски Iаьдал латтача шерашка доккхий хувцамаш хиннад латвийски юрта вахаре. Республика социалистически юрта боахам чIоагIа механизаци яь хиларца белгалбоалаш ба, тIеххьарча итт шера юртарча къахьегама энерговооруженность шозза совгIа лакхъеннай. Соахка юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара даьккха ялат 26,9 центнер дар. Хадданза дегIайоагIа хьайбай продуктивность.

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева КПСС XXV съезде аьннад:

«...Дерригача дуненна гуш да вай парте беш бола болх, из кхоачашде гIертар сага вахара хьала, сага духьа мел эшар дара тIадерзадаь хилар. Духхьал из сийлахьдоккха, гуманни де лерхIар бахьан долаш халкъаца дегIала ух парти, чIоагIача а хадаргдоацача а бувзамашца беррига советски нахаца вIашагIкхет из». Уж дешаш дизза бакъду иттлагIча пятилетка шерра социальни программа кхоачашъеш хиларо. Цу пятилетка хьалхарча шера, цул хьалхарча шерашца а санна, Латве дIахо лакхлуш хьадаьккхад бахача наькъа реальни пайдаш потреблене общественни фондаш дегIаихай. Республике дукха хьалдеш латт наха чуIе цIенош, дегIадоагIа унахцIено лораяр, просвещени.

Сихха вIаши гаргайоагIаш, цхьатарра хулаш йоагIа латвийски юрти городи. ДIайоалаш латт хутораш, цар моттиг дIалоац йоккхийча городашкарчул кIезигагIа паргIато йоацаш дола цIенош а долаш йолча хоза тоаьча поселкаша. Иштта эргабаькхаб дай-мохк латышски цIеча стрелокий тIехьен вийкалаша.

Царна юкъе тахан дукха ба Iилмахой, йоазонхой, художникаш, композитораш, артисташ. Ма-дарра аьлча, бIарга хьалаца могаргдоацаш горизонташ хьайийллай Советски Iаьдало творчество дегIайоалаяра, латышски къаман культура дегIайоалаяра. Кхы а цифраш ца йоалайнча Iелац: 20 шера буржуазни Латве лакхера образовани йолаш бархI эзар гаргга саг кийчваьв, хIаьта хIанз республика итт вузе дешаш 45 эзар совгIа студент ва. Буржуазни Латве шера арахецаш хиннад 4 миллион гаргга экземпляр книжкаш, хIанз — 14 миллион.

Латве къахьегамхой, вай мехка беррига нах а санна, СССР Конституце проект ювцаш ба. Цу исторически документа тIа хьахьекха я эггара лоархIамегIа йола советски мехко бIаьшерений лоархIаме долча 60 шера хьабенача наькъа политически социально-экономически вахара оагIош.

Латышски халкъо доккхал ду низ болча Советски Союза дакъа долаш шоай республика хиларах. Советски халкъий вежарашха болча дезале бокъонца йола паргIато, кортамукъале, ираз корадаьд латышашта. Советски Латве къахьегамхой — латышски цIеча стрелокий тIехье — Октябра наькъагIа, парте белгалъяь сийлахьйоккха планаш вахаре кхоачашъеш, дукхача къамех латтача Советски Даьхен низ чIоагIбеча доагIаш дола дакъа лоацаш хьабоагIа.

(ТАСС).

Цифраши факташи

* Латвийски ССР территори 63,7 эзар квадратни километр я. Баха нах — 2512 эзар саг.

* 1976 шера Латве арахийца промышленни продукци 1940 шера арахийцачул 39-зза дукхагIа я. Масала, радиоприемникаши радиолеши 2,5 миллион арахийцай, 22 эзар хецаш хиннача. Машиностроенех металлообработках продукце беррига боарам тIом хьалехьарча ханаца нийсбича 446-зза лакхбеннаб, хIаьта химически промышленноста — 450-зза.

* Советски Iаьдал латтача шерашка чIоагIа сиха дегIайоагIа республика юрта боахама керттера отрасль — хьайбаш леладар. 1940 шераца нийсдича дулх доаккхинга шозза дукхагIа да, фуаш — 3,6-зза, тIом хьалехьа хинначул дикка дукхагIа йоаккх шура.

* Латве бахача нахах аханел дукхагIбараш юкъерен лакхерен образовани йолаш ба. Республике вахача итт эзар сага лакхера образовани йола 184 специалист кхолч.

* Советски наха салаIара йола йоккха база а хинна дIаэттай Рижски взморьера Юрмала яха курорт. Укхаза я бIаь совгIа санатори, салаIара цIенош, пансионаташ, кемпингаш. Шера цига дарба дайташ хул миллион гаргга къахьегамхо.

(ТАСС).

ХIара шера итташ эзараш нах ух латышски цIеча стрелокашта хетаьча Ригерча Мемориальни комплексага хьажа. Каст-каста укхаза хул ветеранаш — революцен граждански тIемен доакъашхой.

СУРТА ТIА: латышски цIе стрелокаш хинна Смилга Эдуарди (аьрдехьарвар), Смольне В. И. Ленин лоравеш хиннар. Легздыньш Жаниси латышски цIеча стрелокий Майда тIа кагирхоща цхьана.

С. МАЙСТЕРМАНЕИ Я. ТИХОНОВЕИ сурт. ТАСС фотохроника.

ЯДОХИМИКАТЕХ ЛОРАЕ ГОНАХЬЕ

Юртбоахама производствана хьалхацика керда доккхий декхараш оттадаьд КПСС XXV съездо, царга хьежжа дукхха ахча а хьожадаьд юрташка производственни кхыдолен гIирсаш хьалдара. Юрта боахама дIахо электрификаци, механизаци, химизаци яра дарда тIа дукхагIа йоахаргья лаьттанцара йоала продукци.

Юрта боахаме ядохимикаташ дукхагIа юкъекхахьа яларца дувзаденна гонахьара хIамаши моттигаши бIехъе тарлу химически веществашца — кхашка еттача хана савна, иштта дIаоттаяь лоаттаяра, дIа-юха кхахьара правилаш толхайнча а лаьтта лега, хи чу яха, феца дIаэ мегаш йолча ядохимикаташца, минеральни удобренешца.

Ядохимикаташ 1970 шерарчул 21 процент дукхагIа делаю хIанз Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахаме. ХьалхагIа санна хIанз а керттера я химически метод. ДIайийна хIамаш лораяра химически средстваш сов дукха лелаеш хиларах кхерам дукхагIа хул вайна гонахьа уж дукха Iаран кхачан продукташца сага кер чу яхараи. Цу гIулакхо дукхха чоалхане декхараш оттаду боахама органашта хьалхашка ядохимикаташа бахача наькъа унахцIенонна де тарлуш дола зулам юхатохара.

Дукхха бахьанаш да хьайбай продукташ ядохимикаташца бIехъяра. Хан-ханнахьа хьайбашта обработка еча хана тайп-тайпарча наькъашца е доакъарашца, хица цар кер чу а ухаш, цхьа ха яллалца шурийца хила тарлу ядохимикаташ. Цу тайпара моттигаш хиннай Сунженски районе. Санэпидстанце лабораторе совхозашкара хьаухача доахана шурийна тохкам беча хана кораяьй цунца дIайийна ядохимикаташ. Тохкам бича гучадаьннараш дIадахара шоай ханнахьа де доагIар даьд Шалински района «Автуринскийн» (директор Р. А. Ахмиев), Грозненски района «Горячеисточненскийн» (директор Г. Г. Жуков) совхозашка. Из бахьан долаш къаьстта лира тIахьожам лоаттабе беза ядохимикатех юрта боахаме пайда эцача хана.

ДIайийнача хIамаштен сомий гаьнаштен тохача хана ядохимикаташ гонахьа гIоала дIаярж. Цу хана чIоагIа кхерам ба долха а лаьтта кIалхара а хиш бIехдара. ХIаьта ший ханнахьа де дезар ца даьчул тIехьагIа царех цIенхаштта зулам дала а тарлу. Дукхалга-кIезигалга дилача дукхкача бахьанашка хьежжа хургла хиш бIехдалар, эггара хьалха, ядохимикатий химически доаттамга, цар дукхалга-кIезигалга, тохара хьалага, моттига кепага, лаьттан тайпанга, кхычарга хьежжа. Из теркалдаьчул тIехьагIа, нагахьа санна вIаштIехьдоале, массе метте чIоагIагIа токсични йола ядохимикаташ кIезигагIа токсични яраща хувцанза яргьяц.

Республика боахамашка хIанз а йизза кхоачашъяц ядохимикаташ дIаоттаяь лоаттаяра, дIа-хьа кхахьара, тохара санитарни бокъонаш. ДукхагIйола складаш санитарни бокъонаша яххача тайпара яц. Ядохимикаташ дIаоттаяь лоаттаяра хьалаш вIаштIехьдоацаш да «Чеченингушвино» боахамашка. Надтеречни районерча цу объединене 17 боахаме («Кругловский», «Надтеречный», «Знаменский», «Озерный» кхыча комсий совхозашка) чукхийтта яла йоахкаш латт складаш.

Болхлой шо-шоай медицински книжкашца Iалашбац цхьаболча боахамий кулгалхоша, цудухьа медицински болхлошта чIоагIа хала да, цу моттигашка ядохимикаташ тохача ханна, болхлой медицински тIахьожамах чикхбаьйнабий ха. Дукха моттигаш гучаьннай къаьсттача транспортаца ядохимикаташ дIа-хьа ца кхухьаш, ядохимикаташ дIа а йиха юхаяьхка машинаши кхыйола транспортни средстваши, зулам ца далийтар духьа, йила цIен ца еш. Иштта моттигаш я, молхаш теха ялат вож деррига ялат латтача складе чу улладеш а, хIаьта из цхьаккха дича а мегийташ дац. Юртбоахама культураштa обработка яра авнаци лелаелга республикерча дукхагIдолча боахамашка самолеташ Iохувша моттигаш кийчъяц, самолеташка ядохимикаташ чуювттача хана къахьега лерттIа хьалаш хилийтац болхлошта, массаза а хилац царга шоашта йолча цIенала лелаю хIамаш (сапа, йовлакх, кулгашдуларг). Ядохимикаташца болх беча болхлошта лувча вIаштIехьа долаш цхьаккха моттиг яц. Балха болча хана болхлой спецбарзкъаш луттилга вIаштIехьдаккхара де дезар цаьдац боахамий кулгалхоша.

Ядохимикаташ чуловттаде складаш хьалъеш латт республике. Цхьабакъда складаш хIанзалца яьча тайпара хьалъеш хиларах гонахье ядохимикатех цIенъяра лош къоастадаь доалаш дац. Складаш хьалъеча хана массаза а теркалъяц хьадоагIа хиш лохьажах цIендара, моттигера канализаци яккхарен кийчъярен методаш, белгалъяц тара, транспорт, спецбарзкъаш цIендара технологи.

В. ПЛИСС,
республикански санэпидстанце керттера лор.
С. МУШНИКОВ,
къахьегама гигиена отделене заведующи.

Капитана Жилде Роберта форда никъ

«Линис» яха океански кема цIадоагIаш дар. Сатоссача хана, Даугава фордах дIахеттача маяка сердал гучаяьлча, хьамсарча бердашта юкхе гIертача капитана Жилде Роберта турмал Iо а хийца аьлар:

— Штурман, хьажал — керда ориентир. Юха а лоция тахка еза.

ХIара рейс чакх массаза йоал, хIанзара бар капитана пхийттазлагIа бу никъ ба, юха керда хулаш санна, цIаьххаза а моттигаш тахка езаш хул из. Промысловни шхунатIа боцмана практика чакх а яьккха, цу хана ткъо шу даьнна фордахо а волаш, Мурманскера ший «9 Мая» цIерагIча колхозе из цIавоагIаш укхаза хьалхара продукци яла йолалуш мара яцар цхьаралаш дувца а консервни а заводаш. Колхоза хьалхарча кемашца Атлантике из ихар тралмастер а чкъьаран мастер а шоллагIен, цул тIехьагIа воккхагIа волен штурман а волаш. ХIаьта колхозо рефрижераторни траулер ийцача цунца эггара хьалхара капитан а волаш рейсах вахар Жилде Роберт.

Дукха чкъьарий а лийца шоаш цIабоагIача хана фордахошта гучадувлар: берда тIара цар новкъостий а баьгIабац кулгаш вIашка а дехка: цар хьалйора чкъьарий чакхдоахача завода цехаш, чкъьаран порт, наха чубаха цIеной кварталаш, культура ЦIа.

ТIаккха хIанз а, пхе бетта къаьста лийнна уж цIабоагIаш берда тIа гучадаьлар капитана дIахьожжашехьа эйина хIамаш: йиссаза вIаштIара даь цIенош.

Хьамсарча берда тIа «Линис» доагIа чкъьарех йизза трюмаш а йолаш. Геттара сакъердалуш ба цун команда членаш: дика кхоачашъяьй задани! Ца ховш хинна хIама? Ай мичара! ХIара рейсера цIаух из коллектив толам баьккхе. Из цар боакх йоккхача опытаца, хьинарца, наькъа арабовлаш дика кийчо ярца, ерригача экипажа говзал цахаддаш лакхъяккхарца. Ца ховш хинна хIама а доацаш законагIа доагIар да Ленина а Къахьегама ЦIеча Байракха а ордений кавалера капитана Жилде Роберта баьде-сийнача парадни мундира тIа Латвийски ССР заслуженни чкъьарийлувцархо яха значок къегилга.

Д. ГЕФТЕР,
ТАСС спец корр.
«Линис» яхача океански траулера борт.

АКТЕРИ ГРАЖДАНИНИ

Яковлев Гирта искусствага бода никъ дIаболабелар цхьан массехк дешах латта зIамига роль ловзарца. Бакъда, уж дешаш цо аьлар республике хьалхалаттача коллективе — Латвийски ССР А. Улита цIерагIча Паччахьалкхен академически драма театре. ХIаьта тахан Латвийски ССР заслуженни артиста Г. Яковлева активе — театре ловзаь ткъаьннел совгIен пхийттнел совгIа кино ловзаьи ролаш.

ХIанз аз ловзаю Т. Уильямса язъьяьча «Къонала мерза оаз йола оалхазар» яхача пьеса тIара Уэйн Чанса роль. Спектакла премьера чакхъяьннаяле а айса ловзаеча рола тIа бу болх дIахоьош ва со, — дувц Гирта. — Кхоана со наькъа тIа воалаш ва Литовски киностуде доаккхача «Хувцар» яхача кино еча съемкаш тIа дакъа лацара. Ший тайпара белгалонаш йолаш я актера кхел. Из ваьв 1940 шера: цу хана Латве юха а Советски Iаьдал эттар. Гирта кхелета воагIа ха тIема тIехьарча шерашца нийсъелар. Цун Советски Латверча нийсархойх хIаранена санна цунна хьалхашка а хьаделладелар эггара чIоагIа дагадаьллар кхоачашде торо хулийта наькъаш. ХIаьта Гирта дагаьллар искусство яр. ЦIи хеза артист хинна цIаьхха дIаоттанзар из. Сценически гойтаме кердадараш а ший тайпара кхы хIамаш а доаладара хьинарерча къахьегама шераш ийшар. Тахан из латвийски зрителашта вайза а ца Iеш вовзаш ва беррига мехка театр а кино а дезарашта. Хетаргахьа, нийса а да Рижски района «Узвара» яхача чкъьарий лувцача колхозо дукха везача артистах шоай боахама сийлен чкъьарий лувцар аьна цIи тиллар.

Алхха вахаро ший чоалханеца а дукхача оагIонашца а наькъа вахар, хула хIамаш довза хьашт хиларца мара кхачац сурт-сибат дика хьахьокхарга, сценически средстваш гойтарга.

— Са керта чу дижац граждански декхар дика ца довзача сагах актер хургва яхилга, — йоах Г. Яковлева. — иштта цудухьа ва со юкъарча вахара дерригача доакъошка дакъа лацара тIакхуаш.

ХIаьта цIи хеза латвийски актер, республика Ленински комсомола преме лауреат вайна гу, комсомола Латве ЦК член хиларах тарра, кагир..ой форумашка, из вайна вовз Iалам а культура памятникаш а лораде дезилга пропаганда еча доккха дакъа лоацаш хиларах а.

Т. БЛЕСКИНА,
Л. ШВАРЦ,
ТАСС корреспонденташ.

Республике чIоагIа лоархIаш я «Лиесма» — латвийски полиграфистий халкъа халхара ансамбль. ХIанз кагирхой коллектив Исланде дIахьокха керда программа кийчъеш я.

СУРТА ТIА: латышски халхар деш я «Лиесма» яха ансамбль.

С. МАЙСТЕРМАНЕИ Я. ТИХОНОВЕИ сурт. ТАСС фотохроника.

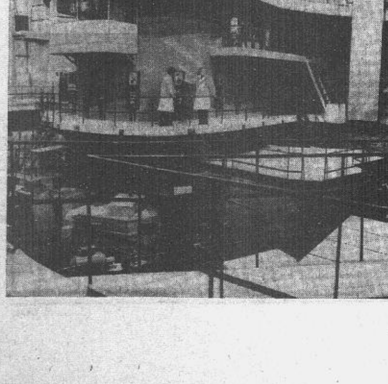

Риге юххерча Саласпилсе я йоккхагIъярех йола Iилман цхьа центр. Массехк шу хьалха укхаза болх бе йолаеннай Латвийски ССР АН физика Института атомни реактор. Реактор болх бе йолаялийтаро торо хилийтар сага вахара хьал тоадара даькъе шерра тохкамаш де — физике, биологе, медицине, юрта боахаме. Латвийски Iилмахоща цхьана укхаза болх беш вежарашха йолча республикашкара цар коллегаш а ба.

СУРТА ТIА: реакторни зале.

С. МАЙСТЕРМАНЕИ Я. ТИХОНОВЕИ сурт. ТАСС фотохроника.

●

ТIехь-тIехьагIа тоалуш, хозлуш латт город-курорт Юрмала. СалаIа баькхараштa укхаза я дукхха санатореш, пансионаташ, салаIара цIенош, кинотеатраш, кафеш, ресторанаш. Дукха ха йоацаш укхаза хьайийллай «Юрмала» яха 375 моттиг йола керда гостиница (сурта тIа).

С. МАЙСТЕРМАНЕИ Я. ТИХОНОВЕИ сурт. ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

ОКТЯБРА ДОЛА КЪАХЬЕГАМА СОВГӀАТ

Венгерски столица йоккхагӀа йолча промышленни районех цаӀ — Андьялфельд белгалъяьнна я ший революционни традицешца, хьинар долча говзача къахьегамхошца, шоай гӀулакх дика довзачз боккъонцахьа болча мастерашца. Цхьаккха къахьегама болам бисабац Андьялфельда болхлошна хьал ца лоацаш. ХӀан₃ район къахьегама хьинар гойташ я Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара юбилея сийна яьржача социалистически яхье а эттаӀ. ЦӀей гарга ме гӀорта шерлуш я из, хӀаьта яхье баьнарий хьалхарча мугӀарс латт кемаш а кранаш а еча Венгерски завода коллектив.

Цуи паргӀата цехаш шерра дӀаяьржай Дуная бердий дӀоахалла. Завода причалаш тӀасатийна латт керда хьекхача басарашца лепа кемаш, буксираш, хи тӀа лела кранаш. Кастта якараш тӀара хьа даьнна уж дӀагӀоргда дунен тайп-тайпарча мехкашка венгерски кемашдерий сий кхы а лакх а деш.

Завода истори айхха бувзам болаш да Советски Союзаца. Венгрé доазон тӀа тӀема таташ совцанза дар ахаш ехача цехашка уж юхаметтаоттаяр балхаш дӀалоладаьча хана. Венгерски специалисташ советски инженерий а техникий а белажех белажаш а теха ерзаеш бар тӀемо яь човнаш.

Советско-венгерски цхьана пайдане къахьегарца Андьялфельдера завод тахан венгерски машинашъеча промышленноста предприятеех йоккхагӀчарех цаӀ я. Советски заказаш баьхан долаш укхаза тоайир кемай а хи тӀа лелача краний а йоккхасерийна производство, цахаддаш эрга йийлар производства технологи.

Будапештерча кемашдераша эггара хьалхарчарца хьаллаьпар Октябра 60 шу дизар лакхарча производственни толамашца дездс аьнна бола «Красный Чепела» металлургашен машинашъерашен даь кхайкарал. Цу сахьате чепельцашта тӀеххьа лергӀа Октябра хьалхарча вахте цхьаннена тӀехьа вож а отташ уатта йолаелар кемашдерий бригадаш. Уж берригаш вӀашкаувзараш цхьа уйла яр — шера йола плановй задани, ханал хьалха кхоачашъяри Советски Союза эггара дикагӀа йола продукци лоаттаяри. Октябра юбилея сийна завода болхлоша дош делар СССР лаьрхӀа планал совгӀа хи тӀа лела, боккха низ бола ши кран хьаьяккха.

Завода технически директора Хеллер Андора стола тӀа улл «Социалистически яхьа дневник» яха йоазув тӀадола сома журнал. Цу тӀа учет лелаю кемаш а кранаш а ерий къахьегама гӀулакхашта, Октябра хьалхарча вахтай итогаш ю.

«Сийлах—боккхача Октябра юбилея сийна йолча производственни яхьо, — йоах Хеллер Андора, — цӀаккха ца хиннача беса деган айдаьд тха болхлой. ХӀаьта тахан дега куралца ала йиш йолаш да тхо тха коллективо денна дош кхоачаш ду аьнна. Укх шера дӀабахача бетташка дӀадахача шера цу ханаца ийсдича завода къахьегама овсарле 7 процент дегӀаеная. Къахьегама дика хьоккхамаш дахарах предприяте массехк бригадах тиллай «Социалистически къахьегама бригада» яха сийдола цӀи. Советски Союза ханал хьалха поставка яр — укх юбилейни шера тха коллектива керттера социалистически декъар. Дукха ха йоацаш торжественни хьале оаха Советски Союзе дӀаяхийтар 16 тонн хьалъайе низ бола хи тӀа лела кран. Сийлахь-доккха цӀей тӀаккхоачаш СССР гӀоргья шоллагӀа йола гигант — 25 тонн мухь хьалъайбе мога кран.

Социалистически яхь производства доазол гаьнца араьннай, белгалдоах А. Хеллера. Цо новкъостал даьд тха яраш санна йолча советски предприятешцара доттагӀлен гӀулакхаш чӀоагӀде, гӀо ду кхы а дикагӀа болх бе.

Юбилейни шу кхы а цхьа лоархӀамерча хӀаманца белгалдаьннад Дунай тӀарча завода вахаре. ВНР правительствос соцам баьб Советски специалисташа дакъа а лоацаш предприяти тоаеш эргаяккха. Из эргаяккхаро торо хулийтаргья арахеца продукци дукхагӀа хилийта а цун дикал лакхъе а, иштта из хургда социалистически экономически интеграце программа кхоачашъяра совлен юкъе доаладу дакъа.

А. КУЗЬМИН,
ТАСС корреспондент.

Грознески района Алхан-Кала яхача юрта медицински болхлоша чакхдаьккхар донора Ди. Цу дийнахьа шоай лоӀамагӀа цӀий дӀадала баьхкарашта юкъе дукха бар Ермоловски ДОК-а, «Кулариновский» совхоза болхлой. Фельдшераша Е. И. Пылциниаси А. Т. Крупинеи нах тӀаэцаш хиннача медпункте бӀарчча группаща хьатӀа ухар болхлой. Цу дийнахьа бӀаь совгӀа саг Сийлен донор хилар. Царех дукхагӀбараш дукхказа а цӀий дӀатийна нах ба.

Цу дийнахьа цӀий дӀа мел деннарашта доккха баркал аьлар. Бакъда донорашта баркал кхы а ерга. Из царна арцаа из цӀий дӀакхоачаргдолчар.

СУРТА ТӀА: цӀий дӀателача станцера лор А. Осипова Ермоловски ДОКерча болхлочун донора, С. Жугалева цӀийн давленета хьожаш йоал.

Я. ЦУЕВА сурт.

ОПЕРНИ КЛАССИКА САМОДЕЯТЕЛЬНИ СЦЕНА ТӀА

«Черновицки театр дезараша гойта «Борис Годунов» боккъонцахьа йола событи лерхӀаз». Цу тайпара мах бир СССР халкъа артиста Козловский Ивана Москве, съезда Кремлевски Двореца сцена тӀа «Восход» яхача кӀадаш деча объединене культура Двореца халкъа оперни театро еннача спектакла.

... Дерригa дӀадоладелар хаӀнэчул 20 шу хьалха цу хана хиннача актрисас Родянская Мирас «Восход» яхача объединене культура Двореце ашараш дукхаезараш гулбарца. Кийчйир массехк романс ари (ала деза хӀанз театра «дийнача фонотеке» 500 совгӀа тайп-тайпара вокальни произведени йолга), делар концерт. Цул тӀехьагӀа уж лоархӀабир «Евгений Онегина» фрагментех.

ХӀанз самодеятельни коллективе ва 120 саг. Цун репертуар иттнел совгӀа дунен оперни-классика а вай ханарча советски авторий а чоалхане произведенеш, царна юкъе П. Чайковске «Черевички», «Мазепа», Н. Римский-Корсакова «Паччахьа нускал», Ш. Гуно «Фауст», кхыяраш.

Театра чоте я болхлой а юртий а клубашка оттаяь массехк бӀаьш спектаклаш. Москве, Киеве, вай мехка кхыча городашка яь гастролаш.

Владимир ПОПОВ,
АПН корреспондент.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

КЪАРАКЪАХИ АНАШАХИ ДОАЛА ЗЕ

Алкоголизма социальни овлаш тийдад вай мехка. Цхьабакъда, капитализма замангара юхедиса из тӀехьадиса хӀама цӀендаь дӀадаьккха даьннадац. Вайна юкъе, халахете а, хӀанз а тӀехь нийслу корта бохабу маларaш совдоахараш, хьашт дале дерригa а дита къаракъа тӀехьабаьннараш.

Цхьабакъда, массанешта дика хац сага унахцӀенонна алкоголах, чӀоагӀа йолча наркотиках санна, мел доккха зе доал. Медицино алкоголах нервни дохьаш лоархӀ, хӀана аьлча эггара хьалха нервни системах дат из. ЦӀийх дӀа а нийна хьаьга кхоач из, тӀаккха саг корзагӀваккхарца по толхабу центральни нервни система болх. Цудухьа хул беха нах дукха къамаьл дара тӀера, хӀаман шек боацаш, гонахьарча нахаца хьаккхашта болашн цкъаза царца оха болаш. Менна веха волча сага шийл тӀех цхьаккха а хетац, ший керта довл дечара ваьнна из нахах ца вашаш, цар сий ӀолохдеиӀ хӀяма дяра тӀера хул. Цудухьа цар каст-каста нахаца довнаш доах, шоашкарча хулигански гӀулакхаш кхыметтел цӀенхаштта зуламаши дувлийт.

Тамашие хете а, хӀанз а тӀехь цхьаболча наха къаракъ менначул тӀехьагӀа шоашта аттагӀа а дукхагӀа а болх хьабулуш санна мотт. Цхьабакъда, Ӏилман тохкамаша боккъонца бакъдеш хьаьокх малар менна саг кӀевиг-дукха моллагӀа а болх бе эттача дукх ха ялалехьа кӀаьллулга а балхацара цун чам бовлга а. ХӀаьта къаракъ къаьстта чӀоагӀа Ӏаткъ (из геттара кӀезига меннадале а) транспорта тӀа къахьегача наха. Маларах кхийтта волча водитело гонахьара хӀама воргӀа зув. Цунга хьежже цо атта толхаю цаькъа тӀа лелара бокъонаш. Статистико яхачох, наькъашка хулача хатарех 85 процент дараш корта бохабу малар меннача шоферий бехках хулаш да.

ЙӀаьххача хана каст-каста маларах бетталуча наьха шоай балхах дог экк, лохлу цар къахьегама овсарле, еррига уйла тӀа а яхийта цхьаккха хӀама хьадулац царна. Иштта ха дӀа ме йола цхьаккха хӀаманца хьашт доацача бовл уж, царна эшар духхьал цхьа къаракъ мара кхы хӀама дац. Уж санна бараш ба уж дезалах къастараш, балха а боацаш шоашта кӀал мел йиса пахашк къаракъах йохкаш лелараш. Алкоголикаш оалача цу наха хул алкогольни психозаш, царех эггара халагӀа дола тайпа «белая горячка» яха лазар а хулаш. Цу ден тӀа кхаьчача сага сиха дарба ца дойя, из хьаькъала тувлавала а кхыметтел цу лазаро ве а йиш я.

Алкогольни маларашта юкъе унахцӀенонна эггара унзарагӀа да тайп-тайпара дола чхьагӀара суррогаташ, спирт-сырец, денатурат, самогон санна дола цӀендаь доаца спирташ. Уж меларий бӀаргаш дайна, уж къорабнйрза, хьаькъала телха моттигаш кӀезига яц. Алкоголизм боккъонца дола лазар да, цунна дарба де доагӀа лаьрххӀа йолча дарбан-профилактически учрежденешка.

Саг культура а творчески а дакъе шерра дегӀаахара мел эша торонаш дӀаяьржача вай мехка корта бохабу маларaш соцдахар ла йиш йола хӀама дац. Бахача наха юкъе культурно - просветительни болх ма-могга шерагӀа боаржа а баь цунна дукьала лира къовсам боаржабар лорий а общественни организацей а декхар да.

УнахцӀенонна доалача зенага диллача алкоголизма наназа ваь а воша ва ала мегаргда гӀаьле оэилга в. Ховш да, никотин яха чӀоагӀа доххьаш тхьамках доалаш хиларах тӀаьле увзаро стенокардия, гипертония, язвенни лазар, бордаштеи, цкъаза пехкаштеи, рак хулийтилга.

Тхьамках, махоркал совнагӀа цхьаболча наха кхы а чӀоагӀагӀа дола доххьаш — анаша е гашиш оалаш дар увз. Сакхетам лоха болча, воча хӀаман духьалъотталуш боацача наха анаша увз гӀаьле чу доалача тхьамках из дӀаетташ. ХӀаьта цунах кхоачам ца хулаш анаша метта кӀал а ехкаш Ӏувшаш бараш а нийслу.

Анаша увзарий еррига а организм цу доххьажо корзагӀъяккхара белгалонаш зе хала яц. Цу наьха бӀарга цӀи шерлу, пульс сихлу. Анаша нйза дукха ха ялалехьа доацача баьхьанах соца ца луш велаш, ца доаггӀача тайпара дукха къамаьл деш, нахаца сов хьакхашта волаш хул из увзаш вола саг. Цкъаза цу дерригне сов корзагӀваьккха из психически вӀашт Ӏехьвоацача воал. Цу боарамга дӀаккхаьча волча анаша увзачоа ше фу лeладу хац, из гонахьарча наха кхераме хул. ХӀана аьлча, бӀаргагуш мел дола хӀамаш цӀенош, шкафаш, столаш меттахьара а даьнна лелаш санна хет цунна. Цудухьа цу юкъа цо фу дувц кхетаде йиш яц гонахьарча наьха. Даггара велаш хиниа из цӀаьхха велха волавелча соца ца луш велх. Цу денга дӀаккхаьчача сага цу юкъа лорий дарба ца дой, цунна йолалу цу морча сагага цкъаза общественно - кхераме дола зулам дайташ йола галлюцинацеш.

ХӀаьта цу доххьажах хьакхийтта ваьнначо, хил йийта котам санна, низах веха, корта лазаш дуненах чам ийкка волаш дукха ха йоакх. Вешта аьлча, дӀхьажо корзагӀваькхача хана а цунах хьакхийттачул тӀехьагӀа а вӀаштӀехьвац анаша увзаш вола саг.

Алкоголо санна йӀаьххача хана ше нйза волча сага нервни система цӀенхаштта хӀалакъю анашас а. Цуина духьала къовсам лоаттабар лоархӀаме общественни декхар да. Цу къовсамах пайда баргба, нагахьа санна из хьинаре, лергӀа, ерригача общественни кагирхойн организацеша дакъа а лоацаш бойя.

Ший хана Владимир Ильич Ленина хьалхадаьхад кердача социалистически общества наькха шоай дог урвоттадара искусственни наькъаш леха незаргдоацилга, хӀана аьлча, вай къахьегамах, вай вахарах боарам боацаш дукха йовхк наькха дог урвоттадара торонаш. Духхьал саг ше эсален общества хьаштех къехкаши хилларца мара кхетаде йиш яц цхьабола нах корта бохабеча маларехи анашехи бетталулга. Уж царех бахара воашта могар де декхарийла да вай деррригаш а.

М. ГОЙТАЕВ,
лор.

Итальянски газеташа чӀоагӀа хала а хеташ хоам бу доладеннача кердача дешара шера къоастаянза йола проблемаш ювцаш. Итале дешара системера кризис эггара ирагӀьярех къаман проблема а хиина дӀаэтта дукха ха я. Миллионаш болча студенташен школьникашен дешар Ӏомадеш йола программаш таханарча дено дӀадехарашка хьежжа вӀаштӀехьъяьхац. Школашка тоъаш гойтара пособеш, предметни кабинеташ, лабораторeш яц. Кхоачамболлаш бац хьехархой, школьни помещенеш. Школай кошка, къаьстта йоаккхача городашка, дӀаегӀа гаьнаш яц. Ловза а спортивни занятеш е а площадкаш яц. Из дерригa къаьгга хьагойташ дувц Риме йистерча цхьан квартале хьалтехача уж къоастаянза йола проблемаш дӀайовзийтара долча плакаташ тӀа.

ТАСС фотохроника.

ВАЛЕНТИНА—МАСТЕР-ХЬЕХАМЧА

Вай республике къьнагӀчарех цаӀ я Грозненски № 9 йола профессионально-технически училище. 1946 шер₃ ший болх дӀаболабаьб цо. Фашистски гӀаьрахошца тӀом лаьттача шерашка бохабаьча халкъа боахама керттерча доакъошка тоъаш бацар специалисташ. Хьамсарча партен правительстван халкъа боахам лоацача хана юха метта оттабара оарцагӀдаьккхад турпала советски халкъ.

Цу хана республике духхьашха болх бе йолаелар хӀанз ГПТУ-9 оалаш йола ФЗУ-1. Цига кийчбераш бар квалифицированни болхлой-гӀишлонхой. Цу хана училище верригa а дешаш вар бӀаь гаргга саг мара вацар. Дукха ха йоацаш училища деззир ший 30 шу дизара цӀей. Цу шерашка кагирхошца, беча балха тӀа йоккха опыт Ӏоаяьй укхаза. Из болх бе йолаелча ден₃ укхаза кийч а ваь араваьннав 11,5 эзар гӀишлонхо.

Эггара хьалха из училище йистеяьккхарех ба хӀанз республике цӀи хеза бола заслуженни гӀишлонхой Черепнин Петр Федорович, Носова Любовь Андреевна, кхыбараш. Уж кагирхой дикагӀбола хьехамчаш лоархӀаш ба. Производственни дешара мастерашта юкъе дикагӀа лоархӀачарех ба дукха ха йоацаш укхаза къаьхьега баьхка Алиханджиев Махьмади Сулейманов Ширвании. ХӀанз училищерча итт группе деша багӀараша Ӏомаю пхе тайпара говзал. Дешархой хьашташ дизза кхоачашдара укхаза дика кийчъяь я итт дешара кабинет, мел эшача пособешца тӀехдика Ӏалашъяь я уж. ХӀанзарча хано дӀа мадеххара йолча кердача оборудованеца Ӏалашъяь йола мастерскеш а я укхаза болх беш.

Училище болх беш ба коллективо чӀоагӀа лоархӀаши сийдеши, цӀи хезаи бола производственни дешара мастераш. кагирхой хьехамчашкхалнах. Царех я производственни дешара мастер Земцова Валентина Николаевна. Цкъа Краснодарски краерча Адлер яхача городера-курортера дукха йолча городски объекташта оформлени еча къахьега хьийхача Земцова яхийта лаьрхӀар цига. Училища кулгалхошта дика ховш дар цун группера дешархой барт болаши къахьегара тӀера болаши хилар, уж шоаш карадаьца болх бизза кхоачашбеш хилар.

Директора кабинете Валентина Николаевнаца хинна къамаьл лоаца дар. Группера 30 дешархо а нийца Адлере балха яха езилга дӀахайтар цунна. Бераш цига къахьега даха кийча хиларах, болх йиллача хана чакхбоаккхаргба оаха, къахьегамен производственни дисциплина толхаяь моттиг а ца нийсйолийташ, задани толамца кхоачашъергья аьнна дош делар Земцовас. Шоаш аьннар кхоачаш а деш къахьийгар городе Адлере биъ бетта Валентина Николаевна керте латтача дешархоша.

— Са группа интернациональни я, — йоах Валентина Николаевнас. Из иштта да а да. Группе 2 саг эрсе, 26 нохчо, ши дешархо гӀумке ва. Барт-цхьоагӀо йолаш коллектив яьй цо цунах, цу коллективера цхьабараш къахьега Ӏемачарех ба, вожаш моллагӀйола инициатива хьалхарчарца дӀа а йолаеш шоай сий дайта ховш ба. Масала, са дикагӀвола гӀонча вар масса долча производственни гӀулакхашта эскаре гӀулакх даь а ваьнна цӀавена, дисциплина дика йолаш вола, коллективе чӀоагӀа лоархӀаш вола Буцаев Минер, яхаш дувц Земцовас. Кхыча дешархоша а хьалхоацар группе дӀадоладаь моллагӀа дола гӀулакх. Иштта хьахилар барт бола коллектив.

Иштта йолча ший группаца Адлере дӀакхаьчар Валентина Николаевна. Трудовые резервы» яхача ВСДО спортивни базе отделочни балхаш делга тӀадожадир групперча дешархошта. Лоацца аьлча, ремонт е езаш яр гостиница, база, хьалхе езаш яр дукха пункт, фински бани. Цу массанахьа малярни, штукатурни, плиточни балхаш дир групперча дешархоша. Шоашта енна задани йиллача хана кхоачаш а еш, ерригa объекташ тӀехдика оценка луш дӀаелар цар. Дешархоша кхойир гӀишлон материалаш. Къаьстта дика болх бир цар Адлерерча № 17 йолча отделочни балхий гӀишлошъеча управлене. Цига къаьстта дика болх барца белгалъяьлар Буцаев Минера кулгалду звено. Цига хьинара къахьегаши башха-дика толамаш доахаши хилар дешархой Мазаев Руслан. Хумайдов ТӀахӀир, кхыбола дешархой. Цар болх беш хинна объект тӀехдика оценка а луш дӀаийцар.

Иштта цу группера дешархой футбольни поле трибунана облицовка еш хилар, нек деча бассейна бетонни балхаш дир. Шоаш дӀа мел кхаьчача хьокхам телаш къахьегаш хилар Земцова керте латтача группера дешархой Гучигов Хайдар, Давтаев Имран, Юсупов Ӏумар, Ахметханов Султан, йиӀигаш Кашешова Арифа, Магомадова Соня. Цар шоай хьинарерча къахьегамца дӀахьекхар Нохч-ГӀалгӀайчонера викалаш шоай деша дай хилар.

Биъ бетта Краснодарски краерча городе-курорте Адлере болх беш цар кхоачашдаь балхаш хилар 10,382 эзар сома маьха. Иштта цаяларах доккхал деш яр мастер Земцова а цун дешархой а. Дешархоша гӀулакхаца дӀахьекхар шоашта моллагӀа тӀабилла болх шоаш толамца кхоачашбулургболаш хилар.

Шоай училище юха кхаьчар дешархой. Кийчо е болабелар училище йистейоаккхаш йола экзаменаш дӀаялара. Мишта дӀалургья-теш экзаменаш, мичахьа балха хьожадергда-теш яха уйлаш еш сагота бар дешархой. Экзаменаш дӀалуча хана къаьстта хьахьекхар мастера Земцова Валентина Николаевнас ший группа выпускни экзаменашта дика кийчъяьлга. Цун групперча Буцаев Минера, Давтаев Имрана, Юсупов Ӏумара, Ахметханов Султана, Кашешова Арифас, Гучигов Хайдара тӀехдика чакхъяьккхар училище. Духхьала Земцовай хинна а ца Ӏеш еррига коллектива а боккха толам бар из. Цхьабараш балхашта тӀа хьожабаьб, вожаш кхыча дешара заведенешка деша болхаш ба.

Ше хьехаш кийчбаьча говзанчашцара къасташ чӀоагӀа сагота хетар Земцована. Дукха къахьийгад цо хӀаранена ший хургйола говзал езаллийта гӀерташ. Адлера цо ший группаца хьийга къа а зехьа довнзар. Дукха ха йоацаш «Трудовые резервы» ВДСО цигарча спорткомитетагара чӀоагӀа мастера, цунна группана баркал оалаш кахьат кхаьчар. Сийлен грамоташ еннай белгалбаьнна дика къахьийгача дешархошта, мастера Земцова Валентина Николаевнана.

Училище а яьккха дӀабоалхача дешархоша дош делар дешар тӀа санна производстве а хьинаре къа а хьегаш шоай училища сий лакха лоаттале. ХӀаьта мастера Земцовас дош делар уж санна бола башхадика говзанчаш кхебара ший хьинарн низи кхо ца бе.

А. ПЬЯНИКОВ,
журналист.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ОЛИМПИАДА-80, УНИВЕРСИАДА-77

— Софие хинна Универсиадеи Москве хургйола Олимпиадеи шоайла дукха тара хӀамаш долаш я. Царех керттералар — тайп-тайпарча мехкашкарча кагирхошта юкъера доттагӀал чӀоагӀдалара, машара, вӀаши цхьана къахьегара, уйлаш дӀа-юха йовзара идеяш коттъялар, — аьлар АПН корреспондентаца ше къамаьл деш «Олимпиада-80» Оргкомитета председатела заместитела Рогульский Георге. Из керте латташ вар Болгаре столице хиннача студентий яхьа Оргкомитета делагацена.

Рогульске дувццача беса, хьокхам эца мегаргдолаш да Универсиадера организаторий балхах дукхагӀадараш масала, церемониала трактовка, из хьелларa дӀакъовлари, цхьайола дисциплинаш чакхйоахаш яхьий регламент нийсa лелаяр. Цу хьакъехьа къамаьл хилар, цхьан дешаца аьлча, Универсиада-77 Оргкомитета председатела Папазов Начоца. Цунца цхьана, теша ду советски спортивни кулгалхочо, цо а цун коллегаша а шоай керттера Ӏалашо лерхӀар Соферча Универсиада позывнеша гулбаь цхьадолча мехкий спортивни деятелашцара бувзам чӀоагӀбар. Иштта, Ямайка, Нигере, Турце, кхыча мехкий спортивни лидерашца вӀашагӀкхетаро Олимпиада-80 вӀашагӀйоллариий торо хилийтар цар хьашташ довза; дунен юкъерча спортивни объединеней кулгалхошца, масала, кӀалкхетаргах летарий ассоциаце президентаца Эрцеган Морисаца, ейтача атлетика федераце кулгалхочунца Паулен Андрианаца даьча къамаьлаша новкъостал дир Москве хургйолча олимпийски яхье цу спорта дакъий гӀулакхаш вӀаштӀехьдаха.

Универсиада-77 болх кхы цӀаькхазза тохкаш Рогульский Георгена кхы а дукха тара хӀамаш гучадаьлар цунеи Олимпиада-80-и юкъе. Иштта, цига а укхаза а лоархӀам бу яхьаш дӀаяхьара материально-технически база кийчъеча стадионаш тӀайоагӀача хана а дика пайда эца йиш хургйолаш кийчъяра принцип чакхъяккхара. Болгарски столице студенташта кхаьчар университетски городока районе хьалъяь йоккха спортивни комплекс. Кердача районашка олимпийски объекташ хьалъяра принцип Москве а юкъе йоалаяро, шеко йоацаш, новкъостал дергда физкультурахи спортахи доккха дакъа лацара городе баха эзара нах юкъеозаря.

Болгаре столице дунен студентий спортивни цӀей долча деношка дукха а каст-каста а тайп-тайпарча меттала дувцар Олимпиада-80-нех лаьца. Цудухьа саготала дацар, масала, «Олимпийски Москва» яха выставка цига дукха езаялар.

— Тхона хов, — йоах московски Ловзарий Оргкомитета председатела заместитела, — Универсиаде дакъалоацаш хиина дукхагӀбараш хӀанзчул тӀехьагӀа кхо шу даьлча Москверча Олимпийски ловзарашка бахка лоаш болга. Олимпиада-80 вӀашагӀйоллараша массе оагӀорахьара хьал а лоац цар уж уйлаш. Тха Оргкомитето Соферча Универсиаде баьхка хиннача кагийча наха лаьрхӀа хьожадир массехк памятни совгӀат. Царех цаӀ лаьрхӀа дар ший цӀагӀара денз Соферча арене кхаччалца эггара бӀаьхагӀа цикъ баьча сага. Цуна оаха ях: дувла тхо долча Москве, цикъ бӀаьха хиларах ма кхера.

Алексей СРЕБНИЦКИЙ,
АПН спортивни обозреватель.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» ИЙШАЙ

Мехка футболах йолча чемпионата «А» класса хьалхарча лига командаша аргӀанара тур чакхйоаккхаш дӀадахача шоатта дийнахьа Орджоникидзе моттигерча «Спартакаца» ловзаш счет 1:3 йолаш ийшар «Терек».

ХӀаьта цу дийнахьа Москвера «Спартак» счет 4:3 а йолаш «Нистру» ше эшаяьчул тӀехьагӀа хьалхарча моттиге яьннай. Кхыдолча вӀашагӀкхетарех я дукхагӀдараш фусамдай толаш чакхдаьлар. Иштта, «Шинник» эшайир Ивано-Франковскера «Спартак» — 1:0, Минскерча «Динамос» — «Металлург» — 1:0, Ленинградерча «Динамос» — «Кривбасс» — 5:2, «Кузбассо» — «Пахтакор» — 1:0, «Звездас» — «Торпедо» 2:1, «Рубино» — «Колхозчи» — 2:1, «Таврияс» — СКА — 2:0. Цхьаккха команда кот ца йоалаш чакхдаьннад «Уралмашан» «Памиран» юкъе хинна ловзар — 1:1.

ТУРНИРНИ ТАБЛИЦА
(20-ча сентябрага диллача)

Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
1. «Спартак» М.	29	16	7	6	66—39	39
2. «Динамо» Мн.	29	16	7	6	37—17	39
3. «Пахтакор»	29	14	10	5	39—21	38
4. «Кузбасс»	28	17	2	9	42—28	36
5. «Таврия»	28	14	6	8	39—22	34
6. «Памир»	29	14	5	10	41—29	33
7. «Шинник»	29	11	11	7	37—28	33
8. «Терек»	29	13	6	10	48—36	32
9. «Нистру»	28	9	13	6	33—30	31
10. «Динамо» Л.	29	9	11	9	42—24	29
11. «Уралмаш»	28	10	9	9	39—42	29
12. «Торпедо»	29	10	7	12	27—36	27
13. СКА	30	8	10	12	27—35	26
14. «Спартак» Орд.	29	8	8	13	30—37	24
15. «Спартак» И-Ф.	28	6	11	11	25—38	23
16. «Металлург»	28	7	9	12	17—31	23
17. «Колхозчи»	29	8	6	15	28—50	22
18. «Рубин»	28	6	8	14	30—50	20
19. «Кривбасс»	28	7	5	16	32—46	19
20. «Звезда»	28	3	9	16	21—44	15

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 сентябрь.

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Ӏуйранара гимнастика. 9.30 — «Ермоловай цеӀрагӀча московски драматически театра «Каглар» яха фильм-спектакль премьера. 14.30 — «Хьу лелаер хургва со» яха документальни фильм. 14.50 — «Пушкина музей-квартира». 15.35 — Боккъонех йола беседаш. «СССР Конституци Советски паччахьалкхен Керттера Закон да»! 16.05 — «Объективаш». 16.35 — Города Мелитополя пионерий Цен илдейн халхарийн ансамбла концерт. 17.00 — «Котало». 17.30 — «Боккъонца дола бераш». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Халкъа творчество». Телевизионни обозрени. 19.00 — Кемеровски областа къахьегамхой яхье баьннаб СССР Конституце проект ювцача дакъа лоацаш ба КПСС Кемеровски обкома хьалхара секретарь Горшков, «Кузбассуголь» яхача производственни объединене «Кольчугинская» яхача шахтоуправлене бригадир Шумкин 19.40 — «Запорожец Дунайл дехьа» яха Гулак-Артемовске опера. Шевченко цӀерагӀча оперен балетен Киевски паччахьалкхан академически театра спектакль. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Сага враз» яхача телевизионни дукхка серийни художественни фильма премьера. I-гӀа серь. 22.35 — ДӀалокх дунен халкъашта юкъерча конкурсий Лауреата Тимофеевс. Пиестеьлча — Кердадараш.

II ПРОГРАММА.

18.00 — «Олег Попов кердача цӀагӀа вахз чувахар» яха берашта дола фильм. 18.25 — «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла». Информационни программа (эрсий, гӀалгӀай меттала). 18.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 19.00 — Производственно - технически киноинформаци. Болх бу моттигаш дикагӀа вӀаштӀехьъяхар. 19.10 — СССР Конституце проект ювц (нохчий меттала). 19.20 — «Юртара вахар» яха тележурнал (гӀалгӀай меттала). 19.50 — Вежарий ГелагаевгӀар. 20.10 — «Са ерриге биографи стихашца дӀаяьржай» яха телефильм.

РАДИО

20 сентябрь

6.30 — «Юртара Ӏуйре». 6.50 — Агитатор — кхай тӀарча стане. 7.20 — Республикански газетий обзор. 7.32 — Ашараш (гӀалгӀай меттала). 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш (гӀалгӀай меттала). 8.45 — Берий хьакъехьа боккхий барашта «Дезала юкъе хьамсара вар» яха беседа. 9.15 — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга. «Нохч-ГӀалгӀайчу культурни революци хилар». Исторически Ӏилмай кандидата Габисова беседа (нохчий меттала). 9.30 — «Къона вай заманхо» яха радиовыпуск (гӀалгӀай меттала). 17.00 — СССР Конституце проект ювц (нохчий меттала). 17.15 — Техьа вусаш саг воацаш болх бар. «Пищемаш» яхача заводера передача (нохчий меттала). 17.30 — ХьажкӀаш лелаерашта дола концерт (гӀалгӀай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала). 18.30 — «Сайрийнара Грозный». Горсете гӀолла. 18.30 — Ашараш (гӀалгӀай меттала).

Хаоттам

Тахан республике гӀоллен Грозней кӀезиг дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 22—27, Грозне 24—26 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш, фегара температура бийсанна 8—13, дийнахьа 17—22 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05257. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6871.